

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ PREZENČNÍ STUDIUM

2013 – 2016

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Eva Klásková

Obchodní firma v novém občanském zákoníku

Praha 2016

Vedoucí bakalářské práce:

JUDr. Ing. Martin Kohout, Ph.D.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR FULL-TIME STUDIES

2013-2016

BACHELOR THESIS

Eva Klásková

Trade name in the new civil code

Prague 2016

The Bachelor Thesis Work Supervisor:

JUDr. Ing. Martin Kohout, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a uvádím v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 23. 2. 2016

Eva Klásková

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala JUDr. Ing. Martinovi Kohoutovi Ph.D. za odborné rady, připomínky a náměty v průběhu psaní mé bakalářské práce.

Anotace

Tato bakalářská práce se zaměřuje na problematiku obchodní firmy po novelizaci soukromého práva s přihlédnutím k předchozí právní úpravě. V práci nalezneme komparaci nové a staré právní úpravy, pojem obchodní firma obecně či její rozdělení a vymezení této problematiky také pomocí judikatury.

Klíčová slova

Firemní právo, fyzická osoba, nový občanský zákoník, obchodní firma, obchodní zákoník, právnická osoba.

Annotation

My Bachelor thesis is about the company name after the novelization of civil law, including the previous legislation. In this thesis we can find the corporation, new and old legislation, the concept of company name or the fraction of corporate name.

Keywords

Corporate law, commercial code, company name, legal person, natural person, new civil code.

OBSAH

ÚVOD	8
1 VYMEZENÍ POJMU OBCHODNÍ FIRMA	9
1.1 Používání zkratky obchodní firmy	14
2 ZÁSADY FIREMNÍHO PRÁVA	15
3 HISTORIE FIREMNÍHO PRÁVA	17
4 STARÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA	18
5 NOVÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA	21
6 OBCHODNÍ REJSTŘÍK	24
7 PRVKY A ČLENĚNÍ OBCHODNÍ FIRMY	26
8 FUNKCE OBCHODNÍ FIRMY	29
9 ZAMĚNITELNOST A KLAMAVOST OBCHODNÍ FIRMY	30
9.1 Zaměnitelnost.....	30
9.1.1 Zaměnitelnost z hlediska místa	32
9.2 Klamavost	34
9.3 Subjektivní stránka	34
10 OBCHODNÍ FIRMA FYZICKÉ A PRÁVNICKÉ OSOBY	36
11 PRÁVNÍ POVAHA OBCHODNÍ FIRMY	41
12 NAKLÁDÁNÍ S OBCHODNÍ FIRMOU	42
13 OBCHODNÍ FIRMA V DALŠÍCH ZEMÍCH	45
13.1 Německo	45
13.2 Slovensko	46
13.3 Velká Británie.....	46
13.4 Francie	47
14 TVORBA OBCHODNÍ FIRMY	49
ZÁVĚR	51
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	52
SEZNAM ZKRATEK	55

ÚVOD

Hlavní náplní mé bakalářské práce bude ucelený výklad obchodní firmy v novém občanském zákoníku, včetně komparace stávající a staré právní úpravy. Dále budu podrobněji zkoumat slabé a silné stránky tohoto odvětví obchodního práva po rekonstrukci.

V první části své práce vymezím pojem obchodní firma a její pojetí v novém občanském zákoníku. Nastíním její funkce a uvedu prameny této právní úpravy. Stručně se také budu věnovat historii této problematiky. V další části se budu věnovat zvláště stávající a předchozí právní úpravě. Vzhledem k tomu, že s problematikou obchodní firmou přímo souvisí zápis do obchodního rejstříku, bude i ten zde zmíněn. Rozsáhleji se poté budu věnovat funkcím obchodní firmy, zejména tedy zaměnitelnosti a klamavosti.

Další část bakalářské práce se bude zaměřovat na rozdíly mezi obchodní firmou právnické osoby a obchodní firmou fyzické osoby, jestli takové rozdíly existují, a jak lze s obchodní firmou nakládat. V případě právnické osoby se zaměřím také na rozdíly týkající se obchodních firem dle jejich právní formy. Zmínit bych se chtěla také o obchodní firmě podnikatelského koncernu.

Jako zajímavost uvedu, jak se s tímto odvětvím firemního práva vypořádali například na Slovensku, v Německu, ve Velké Británii či Francii, a zmíním nejdůležitější odlišnosti od naší právní úpravy.

V závěru své práce popíšu, jak vytvořit obchodní firmu, která nebude sloužit pouze jako identifikační znak, ale i jako propagační prostředek.

Při psaní této odborné práce budu vycházet z judikatury, odborné literatury, popřípadě z důvodových zpráv. Zároveň bych ráda zhodnotila dostupné zdroje k této problematice, přestože jde o relativně novou právní úpravu. Za jeden z nejužitečnějších zdrojů považuji publikaci Obchodní firma v novém občanském zákoníku od Jaromíra Kožiaka, která se zabývá právě obchodní firmou po poslední novelizaci.

1 VYMEZENÍ POJMU OBCHODNÍ FIRMA

Reforma soukromého práva v roce 2012 přemístila problematiku obchodní firmy ze zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (dále jen „obchodní zákoník“) do nové právní úpravy, tedy do zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „nový občanský zákoník“), a z části také do zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích (dále jen „zákon o obchodních korporacích“)

Obchodní firma představuje jméno (název), pod kterým se podnikatel zapsal do obchodního rejstříku. Ve většině případů jde o stejné jméno, které podnikatel užívá ke své podnikatelské činnosti. Jestliže je však rozdíl mezi jeho obchodní firmou a užívaným jménem, musí být rozdíl zveřejněný, aby nedošlo ke klamu, a dále musí být zřejmé, zda jde o obchodní firmu, právnické či fyzické osoby, jelikož dodatek o právní formě není považován za dostatečně odlišující. Z ustanovení §132 a §424 nového občanského zákoníku vyplývá, že obchodní firma vzbuzuje klamavý dojem, zabývá-li se společnost ve skutečnosti jinou činností, než jakou má podle společenské smlouvy zapsanou v obchodním rejstříku. To potvrzuje také rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 4. 2008, sp. zn. 29 Cdo 201/2007. „Slovní spojení „finanční úvěrová“ vzbuzuje dojem, že se společnost zabývá poskytováním úvěrů či jiných finančních služeb,“¹ a je tedy klamavé, pokud tomu tak není a zabývá se například gastronomií. Takový název by poté nebyl pouze klamavý, ale také nesmyslný, navíc by pravděpodobně byl na škodu samotnému podnikateli.

Stejně tak, jestliže obchodní firma společnosti obsahuje slovo holding, naznačuje tím, že je součástí některého podnikatelského koncernu (seskupení), a pokud tomu tak není, může daná obchodní firma vyznít klamavě. Střetává se zde se zásadou jasnosti a poctivosti.

Obchodní firma se skládá z kmenu a obligatorních, popř. deklaratorních dodatků, přičemž každá obchodní firma obsahuje dominantní prvek. Ten je velmi důležitý, pokud se jedná o posuzování při případné zaměnitelnosti či klamavosti, a to i přesto, že by se daný název (jméno) mělo zkoumat jako celek a nikoliv jen jeho část. Rozsudek

¹Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 4. 2008, sp. zn. 29 Cdo 201/2007.

Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 4. 2002, sp. zn. 3 Cmo 568/2000, to zdůvodňuje tak, že průměrnému zákazníkovi utkví v paměti většinou zejména konkrétní dominantní prvek. Průměrný zákazník totiž nemá dostatečnou rozlišovací schopnost. Pokud se tedy stane, že dvě obchodní firmy mají totožné dominantní prvky, lze považovat změnu té obchodní firmy, která byla do obchodního rejstříku zapsaná později.²

Užívání své obchodní firmy při podnikatelské činnosti je povinné, a jelikož dle §423 odst. 1 smí mít podnikatel výhradně jen jednu obchodní firmu, vyplývá z toho, že každý, kdo disponuje obchodní firmou, zároveň také pod ní vždy vystupuje. To platí i v případě, kdy má podnikající osoba více podniků.³

Práva a povinnosti k dané obchodní firmě náleží bezprostředně té osobě, která použila obchodní firmu, tedy zvolené jméno, jako první. Platí zde stejná práva jako při ochraně proti nekalé soutěži. Jaké prostředky může podnikatel užít při ochraně svých práv, se dozvíme v §2976 a následujících. Podnikatel je povinen činit právní úkony pod svou vlastní firmou. Obchodní firmu mohou mít pouze podnikatelé, kteří jsou zapsáni v obchodním rejstříku. Na podnikatele, který není zapsaný v obchodním rejstříku, se tedy nevztahují žádná z ustanovení o obchodní firmě, které zde byly zmíněny. Obchodní zákoník nám říká, že: *„právní úkony je povinen činit, je-li fyzickou osobou, pod svým jménem a příjmením, a je-li právnickou osobou, pod svým názvem. U svého jména a příjmení nebo názvu může podnikatel nezapsaný v obchodním rejstříku užívat při podnikání odlišující dodatek nebo další označení za předpokladu, že nepůsobí klamavě a jeho užívání je v souladu s právními předpisy i dobrými mravy soutěže. Takový dodatek nebo označení není firmou a je chráněn právem proti nekalé soutěži.“*⁴

V případě, že daný podnikatel nemá obchodní firmu, musí právně jednat pod vlastním jménem. V případě, že si zvolí připojit ke jménu jakékoliv dodatky, tak ani ty nesmí společnost mást. Pokud však obchodní firmou disponuje, smí mít, jak již bylo zmíněno, dle nového občanského zákoníku pouze jednu. Povinnost disponovat pouze jednou obchodní firmou například ve francouzském právním řádě nenajdeme.

²Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 4. 2002, sp. zn. 3 Cmo 568/2000.

³Zákon č. 89/2012 Sb. ze dne 3. 2. 2012, občanský zákoník (nový občanský zákoník). In: *Sbírka zákonů České republiky*, 2012, částka 33. § 423. Dostupné z: mver.cz.

⁴Zákon č. 513/1991 Sb. ze dne 5. 11. 1991, obchodní zákoník (ObchZ). In: *Sbírka zákonů České republiky*, 1991, částka 2474. § 8. Dostupné z: mver.cz.

Bohužel veřejnost často vnímá pojem obchodní firma naprosto odlišně a v této souvislosti si ho vykládá naprosto nesprávně. Tyto potíže v praxi vznikají, protože termín obchodní firma je často zaměňován s pojmem podnikatel, subjekt, popřípadě obchodní společnost. Děje se tomu z toho důvodu, že tento termín byl vybrán, přestože běžný jazyk mu přikládá poněkud jiný význam. Toto chování často způsobuje zmatečnost ve společnosti.

K určitým změnám v této problematice došlo spolu s novou právní úpravou, přestože na první pohled zůstává prakticky nezměněná. Nový občanský zákoník a zákon o obchodních korporacích, které vešly v účinnost 1. ledna 2014, v mnohém nahrazují obchodní zákoník a tehdejší zákon č. 40/1964 Sb. občanský zákoník (dále jen „starý občanský zákoník“).⁵ V novém občanském zákoníku zůstávají zachovány funkce obchodní firmy, ale zároveň se poněkud mění jejich význam, ať už jde například o funkci identifikační či ochrannou. Výraznější odlišnosti mezi starou a novou právní úpravou můžeme nalézt již v §426. Zatímco §11 odst. 6 uvádí, že obchodní firma podnikatele, který je připojen k některému podnikatelskému seskupení, může mít shodné prvky, ale musí být stále rozlišitelná a obsahovat dodatek o příslušnosti k podnikatelskému koncernu,⁶ §426 též uvádí, že taková obchodní firma smí mít stejné prvky, ale už mlčí o dodatku, že obchodní firma přísluší ke koncernu. Za důležité se zde považuje pouze rozlišení veřejností.⁷

Důraz v této problematice se po reformě klade zejména na to, aby nedocházelo ke klamavosti a zaměnitelnosti obchodních firem a všechny znaky byly veřejností co nejsnadněji rozpoznatelné.

Nutné je také zmínit, že pojem obchodní firma je pojmem relativně novým. Do roku 2001 se totiž užíval pojem obchodní jméno, ale jeho význam byl poněkud širší. I z tohoto důvodu byl nahrazen dnes používanou obchodní firmou.

⁵Zákon č. 40/1964 Sb. ze dne 26. 2. 1964, občanský zákoník (starý občanský zákoník), In: *Sbírka zákonů České republiky*, 1964, částka 19. Dostupné z: mvr.cz.

⁶Zákon č. 513/1991 Sb. ze dne 5. 11. 1991, obchodní zákoník (ObchZ). In: *Sbírka zákonů České republiky*, 1991, strana částky 2474. §426. Dostupné z: mvr.cz.

⁷Zákon č. 89/2012 Sb. ze dne 3. 2. 2012, občanský zákoník (nový občanský zákoník). In: *Sbírka zákonů České republiky*, 2012, částka 33/2012. Dostupné z: mvr.cz.

Obchodním jménem se dříve dle obchodního zákoníku rozuměl „název, pod kterým podnikatel činí právní úkony při své podnikatelské činnosti“⁸. Obchodní jméno zde představovalo zejména individualizační znak podnikatele. §9 obchodního zákoníku dříve uváděl, že „Obchodním jménem fyzické osoby je její jméno a příjmení“⁹. Dále pak říkal, že „Obchodní jméno obchodních společností a družstva je název, pod kterým jsou zapsány v obchodním rejstříku.“¹⁰ Zároveň v odst. 3 tohoto paragrafu se uvádí nutnost užívat název, pod kterým byla právnická osoba zřízena, jestliže není zapsaná v obchodním rejstříku. Z toho vyplývá odlišnost od nového občanského zákoníku stejně jako odlišnost od pojmu obchodní firma, který nám říká, že ustanovení o obchodní firmě se vztahuje pouze na osoby zapsané v obchodním rejstříku.¹¹

Další odlišností je, že obchodní zákoník kompletně nezakazoval užívání stejného jména více podnikateli, jako je tomu u obchodní firmy v novém občanském zákoníku. Ustanovení §10 odst. 2 nám říká, že: „Podniká-li více osob pod společným jménem bez založení právnické osoby, jsou tyto osoby povinny splnit závazky vzniklé při tomto podnikání společně a nerozdílně“.¹² Z toho vyplývá, že užívání obchodního jména více podnikateli není zakázáno, alespoň ne ve všech případech.

Obchodní firmu zapíše podnikateli, popřípadě právnické osobě na její návrh rejstříkový soud. Poté, co je podán návrh na zápis, provede rejstříkový soud přezkum obchodní firmy. Jestliže je shledána nezávadnou, bude proveden její zápis.¹³ Takový přezkum by se ale nemusel jevit příliš vhodným, jelikož by dané obchodní firmy nemusely nijak přijít do styku. Přestože by byly při přezkumu na první pohled zaměnitelné, průměrný zákazník by neměl šanci na tento problém narazit. Jako příklad lze uvést pražskou vinárnu Na skleničku. Pokud by někdo chtěl zavést vinárnu pod stejnou obchodní firmou například v Ostravě, mohlo by být takové jednání nezávadné, jelikož zákazníci obou firem pravděpodobně o existenci druhé vinárny vůbec

⁸Zákon č. 513/1991 Sb. ze dne 5. 11. 1991, obchodní zákoník (ObchZ). In: *Sbírka zákonů České republiky*, 1991, strana částky 2474. Dostupné z: mvcr.cz.

⁹Tamtéž. § 9.

¹⁰Tamtéž. § 9.

¹¹PELIKÁNOVÁ, I., KOBLIHA, I. *Komentář k obchodnímu zákoníku: 1 díl. § 1-55*. Praha: Linde Praha a.s., 1994. ISBN 80-85647-52-4.

¹²Zákon č. 513/1991 Sb. ze dne 5. 11. 1991, obchodní zákoník (ObchZ). In: *Sbírka zákonů České republiky*, 1991, strana částky 2474. § 10. Dostupné z: mvcr.cz.

¹³KOŽIAK, J. *Obchodní firma v novém občanském zákoníku*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN 978-80-210-6420-1. s. 71-73.

netuší, stejně jako majitelé těchto podniků, a zároveň si nejsou ani konkurencí, jelikož je velmi nepravděpodobné, že zákazník z Ostravy zamění tyto dvě obchodní firmy.

Jak již tedy bylo zmíněno, každá obchodní firma je preventivně zkoumána daným rejstříkovým soudem v rámci zápisového řízení dle §90 zákona č. 304/2013 Sb. o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob (dále jen „zákon o veřejných rejstřících“) ze dne 12. 9. 2013.¹⁴ Tento přezkum se provádí kvůli případné klamavosti či zaměnitelnosti obchodní firmy a nastává poté, co je podán návrh na zápis konkrétní obchodní firmy či změny její podoby do obchodního rejstříku. Konkrétně se tedy jedná např. o zápis společnosti po jejím založení nebo dojde-li ke změně obchodní firmy v průběhu její existence. Preventivní přezkum je proveden vždy, a to bez jakéhokoliv návrhu. Nedílnou součástí tohoto druhu soudního přezkumu je také kontrola listin, tedy zda listiny, které se mají uložit do sbírky listin, odpovídají skutečnosti, která má být do obchodního rejstříku zapsána. Výsledek tohoto procesu se nazývá rozhodnutí o zápisu podnikatele do obchodního rejstříku. Důležité je také zmínit, že přestože každá obchodní firma před zápisem do obchodního rejstříku projde preventivním přezkumem, jejímž výsledkem je kladné rozhodnutí, zároveň nemůže být jednoznačně považována za jedinečnou obchodní firmu. Za kladné rozhodnutí je považováno usnesení rejstříkového soudu, že daná obchodní firma vyhovuje všem požadavkům zákona a zároveň splňuje všechny ostatní podmínky. Možné také samozřejmě je, že na základě preventivního přezkumu bude vydáno záporné rozhodnutí, tedy případ, kdy rejstříkový soud usoudí, že obchodní firma, která by měla být zapsána do obchodního rejstříku, nevyhovuje požadavkům zákona. Jestliže v takovém případě s rozhodnutím podnikatel nesouhlasí, nastupuje možnost použití opravného prostředku, kterým v tomto případě je odvolání.¹⁵

¹⁴ Zákon č. 304/2013 Sb. ze dne 12. 9. 2013, o veřejných rejstřících fyzických a právnických osob (zákon o veřejných rejstřících). In: *Sbírka zákonů České republiky*, 2013, částka 116. § 90. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-304>.

¹⁵ KOŽIAK, J. *obchodní firma v novém občanském zákoníku*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita. 2013. ISBN 978-80-210-6420-1. s. 71-77.

1.1 Používání zkratky obchodní firmy

Z praxe je známo, že spousta společností užívá zkrácenou verzi své obchodní firmy. Dle rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 24. 6. 1995, sp. zn. 15 Co 318/95, Rc 47/96, by to nemělo být možné, jelikož tento rozsudek nám říká, že: „*návrh na zápis zkráceného obchodního jména společnosti v obchodním rejstříku (vedle již zapsaného obchodního jména) je nutno ve smyslu ustanovení §28 odst. 1 písm. a) odst. 5 ObchZ posuzovat jako změnu zapisovaných skutečností, týkajících se obchodního jména společnosti. Vyhovění takovému návrhu by ve svých důsledcích vedlo k pluralitě obchodních jmen jedné a téže společnosti.*“¹⁶ Z toho by se dalo usuzovat, že užívání takové zkratky je protiprávní z toho důvodu, že podnikatel musí jednat výhradně pod svou obchodní firmou zapsanou v obchodním rejstříku. Jestliže tedy zkratka zapsaná být nemůže, nemělo by být možné pod ní ani právně jednat.¹⁷ Problémy zde nastávají také zejména tehdy, pokud zkratka jedné obchodní firmy je totožná s další obchodní firmou, což už narušuje práva k druhé uvedené obchodní firmě.¹⁸

¹⁶Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 24. 6. 1995, sp. zn. 15 Co 318/95.

¹⁷KOŽIAK, J. *Obchodní firma v novém občanském zákoníku*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN 978-80-210-6420-1. s. 98-99.

¹⁸TOMSA, M. *Obchodní právo: K obchodnímu jménu a jeho ochraně*, 1995, roč. 4, č. 7-8, s. 14-17. ISSN 1210-8278. S. 15-16.

2 ZÁSADY FIREMNÍHO PRÁVA

Obchodní firma se též řídí několika zásadami, a to zásadou priority, jednotnosti, povinnosti konat právní úkony pod svou vlastní obchodní firmou, nezaměnitelnosti, poctivosti a firemní volnosti. První z těchto zásad, zásada priority, znamená, že pod ochranou je ta obchodní firma, která daného znění vznikla jako první. Tuto zásadu můžeme najít v §423 odst. 2, který nám říká, že: „*Ochrana práv k obchodní firmě náleží tomu, kdo ji po právu použil poprvé. Kdo byl dotčen ve svém právu k obchodní firmě, má stejná práva jako při ochraně před nekalou soutěží.*“¹⁹

Další zásadou je zásada jednotnosti. Jde o jednoduchý proces, kdy každý podnikatel může mít v obchodním rejstříku zapsanou pouze jednu obchodní firmu. Publikace Obchodní firma v novém občanském zákoníku nám říká, že: „*Firemní pluralita může mít pouze sériovou povahu – tedy více různých označení, která se vzájemně nahrazují, zapsaných do obchodního rejstříku po sobě postupně.*“²⁰

Třetí zásada je o něco zajímavější. Jde o povinnost konat právní úkony jedině pod svou obchodní firmou. Není tedy možné, aby si někdo obchodní firmu „vypůjčil“ a vystupoval pod jinou obchodní firmou než je jeho vlastní. Tuto zásadu nazýváme zásada firemní povinnosti.

Zásada nezaměnitelnosti se opírá o §424, který říká, že: „*Obchodní firma nesmí být zaměnitelná s jinou obchodní firmou ani nesmí působit klamavě*“²¹. Jde tedy zejména o to, aby každá obchodní firma byla jedinečná a okem průměrného zákazníka nezaměnitelná s jinou obchodní firmou.

Také další zásada se opírá o totožný §424, jelikož se týká poctivosti, popřípadě pravdivosti údajů obsažených v obchodní firmě, právě tak, aby nepůsobila klamavě.

Poslední zásada může působit jako samozřejmost, jelikož jde o princip firemní volnosti. Kvůli této zásadě si smí každý podnikatel svou obchodní firmu svobodně

¹⁹Zákon č. 89/2012 Sb. ze dne 3. 2. 2012, občanský zákoník (nový občanský zákoník). In: *Sbírka zákonů České republiky*, 2012, částka 33/2012. § 423. Dostupné z: <https://mvr.cz>.

²⁰KOŽIAK, J. *Obchodní firma v novém občanském zákoníku*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN 978-80-210-6420-1. s. 19.

²¹Zákon č. 89/2012 Sb. ze dne 3. 2. 2012, občanský zákoník (nový občanský zákoník). In: *Sbírka zákonů České republiky*, 2012, částka 33/2012. § 424. Dostupné z: <https://mvr.cz>.

zvolit, jelikož jde o individualizační znak podnikatele. S obchodní firmou souvisí také dobrá pověst, pozice na trhu či odbyt. Výjimkou jsou údaje, které obchodní firma musí ze zákona obsahovat. Samotná obchodní firma je však povinná pro podnikatele zapsaného v obchodním rejstříku a podnikatel tedy nemá na vybranou a danou obchodní firmou musí nutně disponovat.

3 HISTORIE FIREMNÍHO PRÁVA

Na počátku se užíval pojem firma kupce a tento pojem, dle čl. 15 všeobecného obchodního zákoníku, který u nás platil až do roku 1950, znamenal „*jméno, pod kterým v obchodu svá jednání provozuje a podpis dává.*“²² Na rozdíl od dnešní právní úpravy, kdy je podnikatel zapsaný v obchodním rejstříku, konal kupec svou podnikatelskou činnost výhradně pod svým jménem, dříve kupec měl na výběr a mohl konat jak pod firmou kupce, tak pod svým vlastním občanským jménem. Takové obchody byly považovány za platné, ať byly uzavřeny pod jedním či druhým označením. Dle této právní úpravy také nebyla firma kupce „*subjektem či právnickou osobou, ale výhradně obchodním jménem fyzické či právnické osoby*“²³

První právní úpravou, kde bylo firemní právo zakotveno, je rakouský zákoník z roku 1863. Tato úprava byla platná až do přijetí občanského zákoníku z roku 1950. Úprava obchodní firmy se dostává do českého právního řádu znovu až novelizací. Výraznou roli zde sehrál také zákon č.105/1990 Sb., o soukromém podnikání občanů.²⁴

„*Obchodní zákoník, který nahradil v roce 1991 hospodářský zákoník, používal původně termín obchodní jméno, který byl obsahově výrazně širší.*“²⁵ Výraznější odlišností zde bylo, že obchodní jméno se nevázalo na zápis do obchodního rejstříku. Sloužilo zejména jako identifikační znak podnikatele.²⁶ Regulace obchodního jména byla ovšem novelizací obchodního zákoníku zákonem č. 37/2000 Sb. zrušena a nahrazena úpravou obchodní firmy. Důvodová zpráva zde uvádí, že se tak stalo proto, abychom se navrátili k termínu, který je zejména ve střední Evropě užívaný nejvíce. Pojem obchodní firma využívají například v Německu, Rakousku, Polsku či Rusku.

²²Zákon č. 1/1863 Ř. z. ze dne 17. 12. 1862, všeobecný německý zákoník obchodní. částka 1. 1963, čl. 15. In: *Allgemeine Deutsche Handelsgesetzbuch*. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=85&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>.

²³BEJČEK, J., ed. *Historie obchodněprávních institutů: sborník příspěvků z konference pořádané Katedrou obchodního práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity dne 10. června 2009 v Brně*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4960-4. s. 67.

²⁴Zákon č. 105/1990 ze dne 1. 5. 1990, o soukromém podnikání občanů. Částka 23. IN: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupná z: mver.cz.

²⁵KOŽIAK, J. *Obchodní firma v novém občanském zákoníku*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN 978-80-210-6420-1. s. 15.

²⁶POKORNÁ, J. a kol. *Firemní právo v České republice: vývoj a srovnání s Německem a Slovenskem*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN 978-80-210-6566-6. s. 47.

4 STARÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA

Problematika obchodní firmy (dříve se používalo pojmu obchodní jméno) před rekonstrukcí byla obsažena v obchodním zákoníku, který byl vyhlášen ve Sbírce zákonů jako obchodní zákoník. V této kapitole se tedy budu věnovat již zrušenému obchodnímu zákoníku, konkrétně §8 - §12, které se daným problémem zabývají.²⁷

Stejně jako v nové právní úpravě znamenal i v obchodním zákoníku pojem obchodní firma název (jméno), ale již neuváděl povinnost zápisu v obchodním rejstříku. Tuto povinnost uvádějí však podmínky, které musí být splněny, jestliže chceme provozovat podnikatelskou činnost. Zde se však výhradně nejedná o obchodní rejstřík, ale může se jednat například o živnostenský rejstřík.

Ustanovení §9 odst. 2 obchodního zákoníku, upravuje obchodní jméno právnické osoby. Na rozdíl od fyzické osoby a i zde není bezprostředně uvedena povinnost zápisu v obchodním rejstříku, jelikož tento paragraf nám říká, že „*Obchodní jméno obchodních společností a družstva je název, pod kterým jsou zapsány v obchodním rejstříku. To platí i pro právnické osoby, které se zapisují do obchodního rejstříku na základě zvláštního zákona.*“²⁸ Ale odst. 3 nám zároveň uvádí, že „*Obchodním jménem právnické osoby, která se nezapisuje do obchodního rejstříku, je název, pod kterým byla zřízena.*“²⁹ Z toho vyplývá, že obchodní firma (na rozdíl od nového občanského zákoníku a v něm obsaženém §423) není vázána konkrétně na zápis do obchodního rejstříku, pokud to u některých právnických osob nevyplývá z jiné právní úpravy.³⁰

Firma fyzické osoby musela obsahovat vždy jméno a příjmení konkrétního podnikatele, možné však bylo připojit určité dodatky, jenž by odlišily například druh či místo podnikání. Ustanovení §11 však uváděl nepatrnou výjimku, a to v případě, jestliže

²⁷Zákon č. 513/1991 Sb. ze dne 5. 11. 1991, obchodní zákoník (ObchZ). In: *Sbírka zákonů České republiky*, 1991, strana částky 2474. § 8-12. Dostupné z: mvcr.cz.

²⁸Zákon č. 513/1991 Sb. ze dne 5. 11. 1991, obchodní zákoník (ObchZ). In: *Sbírka zákonů České republiky*, 1991, strana částky 2474. § 9. Dostupné z: mvcr.cz.

²⁹Tamtéž. § 9.

³⁰Zákon č. 89/2012 Sb. ze dne 3. 2. 2012, občanský zákoník (nový občanský zákoník). In: *Sbírka zákonů České republiky*, 2012, částka 33. § 423. Dostupné z: mvcr.cz.

došlo ke změně jména fyzické osoby. V takovém případě bylo možné užívat dosavadní jméno, avšak pouze jestliže podnikatel připojil dodatek obsahující jeho nové jméno.³¹

Naproti tomu firmou právnické osoby musí být název, který předcházel zápisu obchodní firmy do obchodního rejstříku, tedy pokud se nejedná o právnickou osobu, která nevzniká zápisem do obchodního rejstříku. Nutné pro právnickou osobu je připojit k obchodní firmě dodatek, který určuje její právní formu. Například Koštovna, s.r.o.

Ustanovení §10 se zabývá problematikou záměny obchodních firem více podnikatelů a z toho vyplývající zaměnitelností v očích veřejnosti. Z tohoto paragrafu lze usuzovat, že tedy není možné, aby jediná odlišnost u právnické osoby byl dodatek určující právní formu, jelikož takové jednání je nedostačující a průměrným zákazníkem lehký zaměnitelný. Obchodní firma se posuzuje jako celek, ne tedy například jenom kmen. Výjimkou je část obchodní firmy, která je dominantní.³²

U fyzické osoby mohou být odlišnosti poněkud jednodušší. Pokud se například naskytne více podnikatelů stejné obchodní firmy, postačí, jestliže je připojen dodatek o místě podnikání. Větší problém představuje, jestliže je i místo podnikání stejné. Zde je nutné postupovat opět dle §9 odst. 1, který říká, že firma fyzické osoby může obsahovat dodatek odlišující osobu podnikatele nebo druh podnikání vztahující se zpravidla k této osobě nebo druhu podnikání.³³ Z tohoto ustanovení by se dalo usuzovat, že postačí připojit další dodatek, např. věcný.

Dále se obchodní zákoník zajímal o již vzniklou obchodní firmu fyzické osoby v případě, že dojde ke změně vlastníka obchodní firmy. Z ustanovení §11 odst. 1 lze vyvozovat, že jestliže někdo zdědí či nabude podnik, který funguje pod určitou obchodní firmou. Již zmíněnou obchodní firmu smí užívat v případě, pokud zůstavitel, dědic nebo právní předchůdce vyslovil souhlas s takovým jednáním. Nezbytností je připojený dodatek o nástupnictví, bez něj nelze dosavadní obchodní firmu nadále užívat.³⁴ Veřejnost by v případě neuvedení nástupnického dodatku vůbec nemusela tušit, že k nějaké změně vůbec došlo.

³¹Zákon č. 513/1991 Sb. ze dne 5. 11. 1991, obchodní zákoník (ObchZ). In: *Sbírka zákonů České republiky*, 1991, strana částky 2474. § 11. Dostupné z: mver.cz.

³²Tamtéž. § 10.

³³Tamtéž. § 9.

³⁴Tamtéž. § 11.

V případě nástupnictví obchodní firmy právnické osoby je věc poněkud jednodušší. Taková firma přechází na nástupnickou právnickou osobu spolu s podnikem (bez převodu spolu s podnikem není možné). To však pouze v případě, že předchozí právnická osoba zanikla bez likvidace. Jediné, co nepřevzme, je právní forma, jestliže je odlišná od nástupnické právnické osoby. Problém nastane, pokud má firma více právních nástupců a není určený konkrétní. Taková obchodní firma nepřechází na nikoho z nich.

Ustanovení §11 nám umožňuje řešit problém, kdy obchodní firma právnické osoby obsahuje jméno určitého člena, popřípadě společníka. Dojde-li k situaci, kdy takový člověk přestává být členem (popřípadě společníkem), nesmí být jeho jméno nadále užíváno. Opět je uvedena výjimka, a to v případě výslovného souhlasu člověka, jehož jméno je užito. Odst. 5 také řeší situaci, kdy člen či společník zemře, a tudíž nemůže dát souhlas k dalšímu užívání svého jména v obchodní firmě. V takovém případě uděluje případný souhlas či nesouhlas jeho právní nástupce.

Odst. 6 téhož paragrafu se zabývá podnikatelským seskupením, neboli koncernem, a z toho vyplývajícími prvky obchodních firem v něm obsažených. Dle staré právní úpravy bylo totiž nutno připojit dodatek o příslušnosti ke koncernu. Z toho vyplývá, že mohou obsahovat shodné prvky. I přesto stále nesmí být zaměnitelné pro veřejnost.³⁵

Co všechno je označeno za neoprávněné užívání obchodní firmy, se dočteme v obchodním zákoníku. Konkrétně je tato problematika obsažena v §12 odst. 1, 2, 3.³⁶ Ten, kdo byl jakkoli škodný kvůli neoprávněnému užívání obchodní firmy, má samozřejmě právo domáhat se kompenzace a okamžitého ukončení takového jednání. Jestliže se viník bezdůvodně obohatil, lze vymáhat i toto obohacení. Stejně tak se lze domáhat nápravy škody způsobené tímto jednáním. Použijeme zde ustanovení o ochraně proti nekalé soutěži.

Zajímavým se mi jeví odst. 3 tohoto paragrafu, který říká, že soud může účastníku, jehož návrhu bylo vyhověno, přiznat v rozsudku právo uveřejnit rozsudek na náklady účastníka, který ve sporu neuspěl, a podle okolností určit i rozsah, formu a způsob uveřejnění. To vše se děje kvůli tomu, aby bylo veřejnosti jasné, kterému z účastníků bylo při soudním řízení dáno za pravdu.

³⁵ Tamtéž. § 11.

³⁶ Tamtéž. § 12.

5 NOVÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA

Nová právní úprava obchodní firmy nabyla účinnosti 1. 1. 2014 a tato problematika je nyní obsažena v novém občanském zákoníku a částečně i v zákoně o obchodních korporacích. Reforma kompletně zrušila obchodní zákoník, který se do té doby obchodní firmou zabýval. Přestože by se mohlo na první pohled zdát, že problematika do občanského zákoníku příliš nepatří, v konečném důsledku ale dává smysl. Zejména protože obchodní zákoník zanikl úplně a do zákona o obchodních korporacích, který se zabývá konkrétně právě obchodními korporacemi, by se úprava obchodní firmy nehodila.

Obchodní firma, jak už jsem na začátku své bakalářské práce zmínila, je jméno, pod kterým je podnikatel zapsán v obchodním rejstříku. Hned v prvním odstavci §423 se klade důraz na to, že není možné, aby podnikatel měl více obchodních firem.³⁷ Z tohoto paragrafu také vyplývá, že tomu, kdo použil obchodní firmu jako první, náleží ochrana práv k dané obchodní firmě. Z toho důvodu není možné, aby podnikatel užíval obchodní firmu, kterou již někdo používá a zároveň tak nespĺňovala nijak zásadu jednotnosti. Za dostatečnou odlišnost se nepovažuje odlišná právní forma.

Jak již bylo zmíněno, žádná obchodní firma tedy nesmí být nijak zaměnitelná a v žádném případě nesmí působit klamavě. Z toho plyne nemožnost existence dvou úplně totožných obchodních firem. Vždy musí obsahovat minimálně zákonem stanovené odlišnosti. Jedna z odlišností může být místo podnikání nebo alespoň jedno ze slov tzv. kmenu obchodní firmy.

Upravený je v novém občanském zákoníku také podnikatelský koncern (seskupení). Ustanovení §426 řeší zejména problém shodných prvků a důležitost rozlišitelnosti těchto prvků. Ze zmíněného paragrafu vyplývá povinnost, aby takové obchodní firmy byly dostatečně odlišné veřejností. V dřívější právní úpravě byla nutná přítomnost dodatku o příslušnosti k podnikatelskému seskupení (koncernu).³⁸

³⁷Zákon č.89/2012 Sb. ze dne 3. 2. 2012, občanský zákoník (nový občanský zákoník). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 33. § 423. Dostupné z: mver.cz.

³⁸Zákon č.89/2012 Sb. ze dne 3. 2. 2012, občanský zákoník (nový občanský zákoník). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 33. § 426. Dostupné z: mver.cz.

Právní nástupnictví je také důležité zmínit, jelikož ne každý smí užívat obchodní firmu svého předchůdce. S jejím užíváním je spojený souhlas předchůdce popřípadě právního nástupce. I přestože byl-li udělen souhlas, jak nám uvádí §427 odst. 1, je nezbytně nutné, aby byl u obchodní firmy uveden údaj upozorňující na právní nástupnictví a veřejnost nenabyla dojmu, že jedná stále s též osobou.³⁹ Tento paragraf se tedy od dřívějšího §11 odst. 1 jinak neliší.⁴⁰

Mírně komplikovaným se zdá přechod obchodní firmy na právního nástupce, jestliže je takových nástupců víc. Zákon totiž říká, že neurčí-li se, na kterého z nich obchodní firma přechází, nepřejde obchodní firma na žádného z nich. S tímto přechodem obchodní firmy musí samozřejmě právní nástupce souhlasit.

Zajímavým se mi jeví §428, jenž se zabývá užíváním jména člena, společníka, akcionáře člena orgánu, zakladatele, popřípadě jiné osoby v obchodní firmě právnické osoby.⁴¹ Jako příklad bych uvedla společnost Chládek & Tintěra, Horejsek, Švestka či Swietelsky. S tím souvisí samozřejmě souhlas dané osoby. Souhlas však lze odvolat pouze z vážných důvodů, a to i v případě, že osoba již například není členem. Za určitých podmínek není nemožné odvolat souhlas i prostřednictvím právního nástupce, jelikož §428 nám říká, že odvolat souhlas s užitím svého jména v obchodní firmě právnické osoby má právo ten, kdo k tomu má dostatečně závažný důvod, a z toho důvodu po něm nelze spravedlivě požadovat, aby jeho jméno v obchodní firmě nadále figurovalo.⁴² Takovým důvodem může být zejména změna převažující povahy podnikání právnické osoby nebo změna vlastnické struktury obchodní korporace. Za těchto podmínek má právo odvolat souhlas i právní nástupce osoby, která souhlas udělila. Jestliže se tedy pan Tintěra přestane na společnosti Chládek & Tintěra jakkoli podílet, má právo z vážných důvodů odvolat souhlas s užíváním jeho jména v této obchodní firmě.

Odvolat souhlas může dle uvedeného paragrafu pouze ta osoba, která souhlas s užíváním svého jména (popřípadě části) udělila, nebo prostřednictvím svého zástupce. Až pokud tato osoba nemůže odvolat svůj souhlas, například z důvodu smrti, může

³⁹Tamtéž. § 427.

⁴⁰Zákon č. 513/1991 Sb. ze dne 5. 11. 1991, obchodní zákoník (ObchZ). In: *Sbírka zákonů České republiky*, 1991, strana částky 2474. §11. Dostupné z: mvcr.cz.

⁴¹Zákon č.89/2012 Sb. ze dne 3. 2. 2012, občanský zákoník (nový občanský zákoník). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 33. § 428. Dostupné z: mvcr.cz.

⁴²Tamtéž: §428.

souhlas odvolat právní nástupce. To bude nejčastěji dědic fyzické osoby, a pokud přijmeme možnost analogického použití ustanovení o odvolání souhlasu s uvedením jména i pro podnikatele – právnické osoby a uvedení jejich názvu, pak to může být právní nástupce právnické osoby, která zanikla (pokud právního nástupce má).

Za předpokladu, že došlo k odvolání takového souhlasu, je nutné sjednat nápravu ve znění obchodní firmy v přiměřené lhůtě. Bez souhlasu tedy není možné jakkoliv jméno v obchodní firmě užívat.

Obchodní firma, jak jsem již zmínila na začátku této kapitoly, je dále obsažena v zákoně o obchodních korporacích. První zmínku nalezneme v §96, který se zabývá označením právní formy veřejné obchodní společnosti. Dále tento zákon upravuje firmu komanditní společnosti v §118 odst.2, a společnosti s ručením omezeným v §132 odst.2. Tuto problematiku týkající se akciové společnosti řeší §243 odst. 2. Úpravu obchodní firmy družstva najdeme v §552 odst. 3.⁴³

⁴³Zákon č. 90/2012 Sb. ze dne 25. 1. 2012, o obchodních korporacích (zákon o obchodních korporacích). In: *Sbírka zákonů České republiky*, 2012, částka 34. § 96, § 118, § 132, § 243, § 552. Dostupné z: mvcr.cz.

6 OBCHODNÍ REJSTŘÍK

Na počátku šlo o veřejnou knihu, kde byly zapsány skutečnosti, které se týkaly kupců, popřípadě obchodních společností. Už tehdy šlo o to, aby byly skutečnosti o podnikatelích dohledatelné a zjistitelné širokou veřejností.

Obchodní rejstřík je dnes upraven zákonem o veřejných rejstřících a vede ho rejstříkový soud v elektronické podobě.⁴⁴ Ustanovení §1 odst.1 nám říká, že obchodní rejstřík je veřejným rejstříkem právnických a fyzických osob, kam se dle odst. 2 zapisují zákonem stanovené údaje, tedy údaje, které jsou dle zákona povinné zapsat do obchodního rejstříku. „*Veřejný rejstřík je informačním systémem veřejné správy*“. Dle tohoto zákona jde tedy o veřejný seznam, kam jsou dle §42 odst. a) a b) zapisovány obchodní společnosti, družstva a fyzické osoby, které podnikají a o zápis požádají, nebo (dle §45) jejichž „*výše výnosů nebo příjmů snížených o daň z přidané hodnoty, je-li součástí výnosů nebo příjmů, dosáhla nebo přesáhla za 2 po sobě následující účetní období v průměru částku 120 000 000 Kč.*“ V případě, že nastane tato situace, je fyzická osoba neprodleně povinna podat návrh na zápis do obchodního rejstříku a jestliže později dojde ke změně situace, může opětovně žádat o výmaz z obchodního rejstříku. Tímto ustanovením se ale nerozumí, že podnikající osoba bude čekat další účetní období, zda její příjmy či výnosy zase neklesnou a v případě, že klesnou, návrh na přezkum nepodá. To není možné, jelikož tento návrh musí podnikající osoba podat neprodleně. Fyzické osoby, které podnikají a zároveň chtějí být zapsány v obchodním rejstříku, musí mít buď bydliště v České republice, nebo na území České republiky podnikat. „*Návrhy na zápis a listiny uchovává rejstříkový soud.*“⁴⁵

Obchodní rejstřík obsahuje také sbírku listin obsahující listiny, které zde musí ze zákona obchodní společnosti zakládat. Povinnost ukládat listiny do sbírky listin nám ukládá §72 již zmíněného zákona o veřejných rejstřících.⁴⁶ Sbírkou listin obsahuje například společenskou smlouvu, popř. zakladatelskou listinu, výroční zprávy, řádné a

⁴⁴Zákon č. 304/2013 Sb. ze dne 12. 9. 2013 o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob (zákon o veřejných rejstřících). In: *Sbírka zákonů České republiky*, 2013, částka 116/2013. Dostupné z: mvcr.cz.

⁴⁵Zákon č. 304/2013 Sb. ze dne 12. 9. 2013 o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob (zákon o veřejných rejstřících). In: *Sbírka zákonů České republiky*, 2013, částka 116/2013. §23. Dostupné z: mvcr.cz.

⁴⁶Tamtéž. § 76.

mimořádné účetní závěrky, rozhodnutí o změně právní formy, rozhodnutí soudu vydaná podle zákona o konkurzu a vyrovnání, smlouvu a zastavení či převedení obchodního podílu, usnesení valné hromady a další. Uvedená rozhodnutí soudu uloží do sbírky listin rejstříkový soud a nikoli zapsaná osoba.⁴⁷

Do obchodního rejstříku se zapisují údaje spojené se založením, změnou či zánikem právní skutečnosti. Těmto zápisům se říká konstitutivní zápisy. Konkrétně jimi jsou například zápis do obchodního rejstříku u veřejné obchodní společnosti, komanditní společnosti, společnost s ručením omezeným, akciové společnosti či družstva, zápis odštěpného závodu, zápis snížení či zvýšení základního kapitálu, zápis prokury a prokuristy, zápis splacení vkladů společníků nebo zápis obchodní firmy. Druhou formou zápisu jsou deklaratorní zápisy, jak nám uvádí publikace *Obchodní rejstřík po novele*. „*Deklaratorní zápisy pouze deklarují ve vztahu ke třetím osobám skutečnosti, které již nastaly dříve, z jiných právních důvodů.*“ „*Platí pro ně totiž tzv. princip materiální publicity, označovány též jako princip dobré víry*“⁴⁸

⁴⁷Justice – obchodní rejstřík [online]. [cit. 2016-01-28]. Dostupné z: <http://www.justice-obchodni-rejstrik.cz/>.

⁴⁸ŠTENGLOVÁ, I. *Obchodní rejstřík po novele*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2005. ISBN 80-7357-115-3. s. 18.

7 PRVKY A ČLENĚNÍ OBCHODNÍ FIRMY

Při studiu obchodní firmy se setkáváme také s pojmy, jako je osobní či fantazijní firma a další. Jde o pojmy, u kterých se setkáváme s problematikou členění obchodní firmy. Obchodní firmy jsou takto označovány podle toho, jak byly tvořeny. Plní to zde funkci rozlišovací. Známe firmu věcnou, osobní fyzické či právnické osoby, číselnou, firmy vyjadřující právnickou posloupnost, geografické, partnerské či koncernové

Věcné obchodní firmy se vztahují výhradně k předmětu podnikání. Například Koštovna, s.r.o. Naproti tomu fantazijní obchodní firmy neslouží k podávání jakékoli informace, ale zejména právě k nezaměnitelnosti obchodní firmy. Pozor se zde musí dát na to, aby takové fantazijní firmy nevyzněly klamavě.

Dále lze rozlišovat osobní firmu fyzické osoby, osobní firmu obchodní společnosti či smíšenou firmu. Příkladem osobní firmy FO může být jméno Eva Klásková. Naproti tomu osobní firmu obchodní společnosti lze zvolit Chládek a Tintěra, a.s. Jako příklad smíšené firmy může být uvedena obchodní firma Erharttova internetová kavárna, s.r.o.

Další zajímavou skupinou jsou tzv. číselné. Jde o obchodní firmy, které obsahují čísla. Například První Erharttova kavárna.

Jako další skupinou jsou tu obchodní firmy, které vyjadřují právnickou posloupnost. To znamená, že daný podnikatel je nástupcem po jiném podnikateli.

Členění podle geografické informace včleněné v obchodní firmě může být sídlo nebo místo podnikání či údaj označující region, stát a další...⁴⁹

Partnerské obchodní firmy vyjadřují účast další osoby, popřípadě osob.

Koncernové obchodní firmy jsou ty, které patří k určitému podnikatelskému seskupení. Příkladem může být obchodní firma Protel holding a.s.⁵⁰

Shodné prvky obchodních firem mohou obsahovat pouze ty, které jsou součástí podnikatelského seskupení, a i tehdy musí být tyto obchodní firmy veřejností rozlišitelné. Obchodní firma obsahuje firemní kmen a firemní dodatek, popř. dodatky, přičemž firemním kmenem rozumíme jádro daného názvu, tedy jeho podstatnou část. Naproti tomu firemní dodatek něco upřesňuje. Příkladem může být místo podnikání.

⁴⁹KOŽIAK, J. *Obchodní firma v novém občanském zákoníku*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN 978-80-210-6420-1. s. 10-11.

⁵⁰Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 4. 2002, sp. zn. 3 Cmo 568/2000.

Takový dodatek umístíme buď před, nebo za firemní kmen. Počet dodatků na jednu obchodní firmu není určen, měl by však být brán zřetel na to, aby obchodní firma byla zapamatovatelná. U kmenu obchodní firmy je opět nutné ujistit se, že není zaměnitelný či klamavý. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2007, sp. zn. 29 Cdo 904/2007, nám říká, že „*Obchodní firma splňuje požadavek nezaměnitelnosti i tím, že vedle prvního slova v kmeni obchodní firmy (shodného s kmenem firmy jiné obchodní společnosti) obsahuje dostatečně odlišující další část kmene obchodní firmy.*“⁵¹

Spolu s obchodní firmou je v obchodním rejstříku zapsané také sídlo. To je důležité v tomto případě zejména při posuzování zaměnitelnosti, ale pouze v případě, že nejde o kompletně totožnou obchodní firmu, jelikož místo není dostatečně odlišujícím prvkem.

Každý podnikatel si tvoří vlastní obchodní firmu tak, aby co nejlépe vyhovovala jeho podnikatelské činnosti, jelikož správně zvolená obchodní firma může být podnikateli ku prospěchu, zejména jestliže se snadno dostává do podvědomí zákazníků.

Obchodní firma má zpravidla, jak již bylo zmíněno, dvě části, a to firemní kmen a firemní dodatek, popř. dodatky. Firemní kmen je část základní neboli také podstatná a zejména ta slouží k identifikaci jednotlivých podnikatelů. Existují čtyři druhy firemních kmenů a jimi jsou kmen osobní, věcný, fantazijní a popř. smíšený.

Firemní dodatky dělíme na obligatorní a fakultativní, které se dále dělí. Dodatky obligatorní jsou ty dodatky, které obchodní firma podnikatele obsahovat musí. Příkladem jsou dodatky označující právní formu, jelikož ty jsou ze zákona povinné. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 2. 12. 2005, sp. zn. 7 Cmo 383/2005, nám říká, že „*Dodatek označující právní formu musí být ve firmě obsažen, ale toliko jednou. Konec firmy nemusí být vždy nutně představován dodatkem o právní firmě.*“⁵² Fakultativní dodatky jsou naproti tomu ty, které obchodní firma podnikatele mít může, ale nemusí. Příkladem je například osobní dodatek vyjadřující nějakou osobní skutečnost, např. syn či použití vlastního titulu v obchodní firmě. Takový dodatek však musí být pravdivý. Dalším druhem fakultativního dodatku je věcný dodatek vyjadřující

⁵¹Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2007. sp. zn. 29 Cdo 904/2007.

⁵²Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 2. 12. 2005. sp. zn. 7 Cmo 383/2005.

druh činnosti, např. vinárna. Dalšími druhy jsou pak dodatky fantazijní a smíšené, dodatek, který odlišuje místo podnikání, tedy např. Praha.⁵³

⁵³POKORNÁ, Jarmila a kol. *Firemní právo v České republice: vývoj a srovnání s Německem a Slovenskem*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN 978-80-210-6566-6. s. 191.

8 FUNKCE OBCHODNÍ FIRMY

Obchodní firma má čtyři funkce. První z nich je funkce identifikační, které se také někdy říká funkce individualizační. To znamená, že obchodní firma dotváří individualitu daného podnikatele. Nikdy neexistují dvě či více totožných obchodních firem. Dle přesné obchodní firmy zjistím i konkrétního podnikatele, kterému náleží.

Další funkcí je funkce ochranná, z čehož vyplývá, že zde jde o ochranu. Konkrétně o ochranu označení podnikatele.

Třetí funkcí, která by se dala označit za jednu z nejdůležitějších, je funkce rozlišovací. Jde tedy o to, aby obchodní firma byla odlišitelná od jiné. A to posouzením prostřednictvím průměrného zákazníka. Tato funkce se také někdy nazývá diverzifikační. Z toho důvodu je podnikatelské prostředí přehledné, jelikož nikdy neexistují, jak již bylo zmíněno, dvě úplně stejné obchodní firmy.

Propagační funkce je poslední funkcí obchodní firmy. Znamená to, že podnikatel si její znění sám vybere a pokud je obchodní firma chytře zvolená, slouží také k propagaci. Například z obchodní firmy Coffeeroom, je na první pohled jasné, že jde o kavárnu. Také kvůli této funkci, pokud dojde ke změně jména fyzické osoby zapsané v obchodním rejstříku, většina podnikatelů zvolí možnost dál podnikat pod svým původním jménem a obchodní firmu nemění, právě proto, že již zavedená obchodní firma plní svou propagační funkci.⁵⁴

⁵⁴KOŽIAK, J. *Obchodní firma v novém občanském zákoníku*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN 978-80-210-6420-1. s. 9.

9 ZAMĚNITELNOST A KLAMAVOST OBCHODNÍ FIRMY

Zaměnitelnost a klamavost úzce souvisí s prvky obchodní firmy, jelikož právě tyto prvky určují, jestli je daná firma zaměnitelná či klamavá a do jaké míry. Jak už již bylo zmíněno, jde o to, do jaké míry je obchodní firma totožná s jinou obchodní firmou, tedy jak moc je totožný kmen, případně dodatky dané obchodní firmy s obchodní firmou, která vznikla dříve. Je nutné si uvědomit, že klamavost a zaměnitelnost jsou dva odlišné pojmy a tedy není moudré je zaměňovat.⁵⁵

9.1 Zaměnitelnost

Obchodní firma může být zaměnitelná hned z několika důvodů, ať už se jedná o sídlo, které náleží k dané obchodní firmě, nebo o samotná slova tvořících jméno společnosti. Zde se jedná o klamání třetích osob, tedy potenciálních zákazníků.

V případě posuzování zaměnitelnosti obchodní firmy se přihlíží k vnímání samotného průměrného zákazníka. Tomu utkví v paměti celkový dojem, který na něj obchodní název a ochranná známka učinily. I když plné znění obchodních jmen se liší, je v přirozenosti zákazníků, že z delšího znění obchodního jména jim utkví jako příznačná jen určitá výrazná a rozlišující část.

Pokud dojde ke konkrétnímu sporu týkající se zaměnitelnosti obchodní firmy, posuzuje se klamavost opět z pohledu průměrného zákazníka již konkrétních účastníků sporu. Jaromír Kožiak ve své publikaci *Obchodní firma v novém občanském zákoníku* vytvořil stupnici zaměnitelnosti obchodní firmy.

- 1) *„Absolutní nezaměnitelnost – Firmy jsou vždy nezaměnitelné.*
- 2) *Malá míra zaměnitelnosti – Obchodní firmy je možné zaměnit pouze dočasně.*
- 3) *Střední míra zaměnitelnosti – Obchodní firmy jsou zaměnitelné pouze v některých případech, zaměnitelnost se bude vyskytovat více, než výjimečně, ale ne zcela běžně.*

⁵⁵ Tamtéž. s. 32-33.

- 4) *Vysoká míra zaměnitelnosti – Obchodní firmy budou zcela běžně zaměnitelné.*
- 5) *Velmi vysoká míra zaměnitelnosti – Obchodní firmy budou zaměnitelné téměř vždy.*
- 6) *Absolutní zaměnitelnost – Obchodní firmy jsou identické*⁵⁶.

Průměrný zákazník může být také ovlivněn, jestliže se sídla náležící k daným obchodním firmám nacházejí ve stejné lokalitě nebo se zde nacházeli, třebaže ne ve stejnou dobu. Důraz na případnou zaměnitelnost lze také klást, jestliže jednatel nově zřízené obchodní firmy byl dříve zaměstnancem společnosti, se kterou vede spor.

Za zaměnitelnou je třeba pokládat obchodní firmu, pokud se shoduje (či jen nepatrně odlišuje) v určité výrazné – dominantní části s obchodní firmou jiného podnikatele.

Obecně slovo zaměnitelnost vyjadřuje nedostatečně odlišitelné náležitosti, ať už jde o věc, osobu či právo. Kniha obchodní firma v novém občanském zákoníku definuje pojem zaměnitelnost obchodní firmy jako „*specifickou formu klamání – a to nezpůsoblost obchodní firmy k odlišení od ostatních již zapsaných firem.*“⁵⁷ Nezaměnitelnost obchodních firem je nezbytně nutná, a to z důvodu transparentnosti podnikatelského prostředí a ochrany zákazníků.

Při posuzování nezaměnitelnosti se opíráme o rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 11. 1994, sp. zn. 3 Cmo 813/93, který nám uvádí, že „*při posouzení zaměnitelnosti není výlučně rozhodující jen úplné slovní znění obou obchodních jmen (a obdobně též obchodního jména žalovaného a ochranné známky žalobkyně), ale je nutno přihlížet k dojmu, který vzniká u průměrného zákazníka. Tomu utkví v paměti celkový dojem, který na něj obchodní název a ochranná známka učinily. I když plné znění obchodních jmen se liší, je v přirozenosti zákazníků, že z delšího znění obchodního jména jim utkví jako příznačná jen určitá výrazná a rozlišující část.*“⁵⁸

K zaměnitelnosti obchodních firem se vyjadřuje i usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2012, sp. zn. 23 Cdo 3607/2010, který uvádí, že „*při posouzení zaměnitelnosti*

⁵⁶KOŽIAK, J. *Obchodní firma v novém občanském zákoníku*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN 978-80-210-6420-1. s. 35.

⁵⁷KOŽIAK, J. *Obchodní firma v novém občanském zákoníku*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN 978-80-210-6420-1. s. 34.

⁵⁸Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 11. 1994. sp.zn. 23 Cmo 813/93.

obchodních firem je třeba vycházet z celkového dojmu průměrného zákazníka, jenž utkví v jeho paměti. Pokud obchodní firma první žalované obsahuje ve firemním kmeni čtyři samostatné výrazy (tři slova a jednu zkratku: portál, práce, kariéra, cz), nelze v žádném případě usuzovat na zaměnitelnost této obchodní firmy první žalované s obchodní firmou žalobkyně, jejíž firemní kmen tvoří pouze jediné slovo (kariéra), a to zejména vzhledem ke shodě pouze v obecném označení „kariéra“, které je běžně používáno ve firmách různých podnikatelů a které v tomto případě není prvkem dominantním, nýbrž tzv. prvkem slabším.“⁵⁹

I rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2007, sp. zn. 32 Odo 1125/2006, řeší problém zaměnitelnosti obchodních firem a ten nám říká, že „*zaměnitelnost obchodních firem soud posuzuje především z hlediska pohledu průměrného zákazníka účastníků. Za skutečnost, která by mohla ovlivnit průměrného zákazníka, je třeba považovat fakt, že provozovna žalované společnosti se nachází v lokalitě, kde se dříve po dobu několika let nacházela provozovna žalobkyně, a že současný jednatel žalované společnosti byl dříve zaměstnancem společnosti žalobkyně v uvedené lokalitě. Za zaměnitelnou je třeba pokládat obchodní firmu, pokud se shoduje (či jen nepatrně odlišuje) v určité výrazné - dominantní části s obchodní firmou jiného podnikatele.“⁶⁰*

9.1.1 Zaměnitelnost z hlediska místa

Zajímavým případem jsou dvě pražské firmy, které vedly spor o zaměnitelnosti, přičemž nešlo pouze o příliš podobné jméno, které už samo šlo snadno zaměnit, ale shodou okolností měli také totožnou právní formu i sídlo, v tomto případě tedy město Praha.

Starší společnost ProTeltrading, spol. s.r.o. žalovala tehdy společnost novější Protel Praha, spol. s.r.o. Jak je tedy vidět na první pohled, společnosti mají obě prakticky totožný kmenový základ, sídlo, a dokonce i právní formu, přičemž tedy víme, že odlišná právní firma beztak není dostatečnou odlišností. Jako průměrný zákazník by tedy člověk takovou obchodní firmu shledal zaměnitelnou.

⁵⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2012. sp. zn. 23 Cdo 3607/2010.

⁶⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2007. sp. zn. 32 Odo 1125/2006.

Tomu nasvědčuje i rozsudek ze dne 22. 4. 2002, sp. zn. 3 Cmo 568/2000, kdy Vrchní soud v Praze rozhodl, že jinak psaná podoba slova Protel a ProTel se považují za kmen totožný a doplňující slova jako trading a Praha jsou opět nedostatečné, zejména jde-li při slově Praha o geografický údaj, který je sídlem obou společností. Uznáno bylo tedy právo žalobce, a to zejména jelikož obchodní firmu daného znění použil jako první, a rozsudek se tedy opírá o §423 odst. 2, který říká, že Ochrana práv k obchodní firmě náleží tomu, kdo jí po právu použil poprvé. Kdo byl dotčen ve svém právu k obchodní firmě, má stejná práva jako při ochraně před nekalou soutěží.⁶¹

Můžeme si tedy položit otázku, zda by splňovala daná obchodní firma podmínku nezaměnitelnosti v případě, že by bylo odlišné sídlo obchodní firmy jako geografický údaj. Což opět z pohledu průměrného zákazníka lze považovat za nedostatečné a v rozporu s §424, který říká, že obchodní firma nesmí být zaměnitelná s jinou obchodní firmou a nesmí působit klamavě.⁶² V tomto případě bych se opřela o rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2004, sp. zn. 32 Odo 840/2004, který upozorňuje právě na pohled potenciálního zákazníka. Tento rozsudek říká, že není rozhodující úplné znění obou obchodních firem, které jsou ve sporu, ale přihlíží se k tomu, jak jména na potenciálního zákazníka působí, jak se mu zapíší do podvědomí.⁶³

Jestliže již však bylo prokázáno závadné chování, tedy používání obchodní firmy, která některým z dříve uvedených způsobů poškodila jinou, zpravidla dříve zapsanou obchodní firmu, musí se od závadného jednání neprodleně upustit. „Ve skutečnosti tento nárok nelze uplatnit, neboť žalovaný je současně povinen vystupovat pod svou obchodní firmou.“ V takovém případě je nutné, aby se tento závazný stav napravil, v tomto případě aby se učinila změna obchodní firmy.

Jelikož tedy obchodní firma byla užívána neoprávněně, mohlo také dojít k poškození druhé obchodní firmy, čímž lze rozumět také ušlý zisk, a popřípadě v tomto důsledku také o obohacení z tohoto jednání.

„Náhrada škody jako nárok na kompenzaci skutečné škody nebo ušlého zisku způsobeným v důsledku zásahu do práva k obchodní firmě je nárokem poměrně

⁶¹Rozsudek Vrchního soudu ze dne 22. 4. 2002. sp. zn. 3 Cmo 568/2000.

⁶²Zákon č.89/2012 Sb. ze dne 3. 2. 2012, občanský zákoník (nový občanský zákoník). In: Sbírka zákonů České republiky. 2012, částka 33. §424. Dostupné z: mver.cz.

⁶³Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2004. sp. zn. 32 Odo 840/2004.

kontroverzním.“⁶⁴ V praxi se totiž případné vyčíslení škody a její rozsah určuje velmi složitě, i přesto, že by se mohlo na první pohled zdát, že jde o nárok nezpochybnitelný.

9.2 Klamavost

Klamavost nutně souvisí s klamáním dalších osob. Opět se zde jedná o prvky dané obchodní firmou a o to, aby obsah tohoto jména neobsahoval zavádějící slova. Například obchodní firma Koštovna s.r.o. naznačuje, že jde o společnost zabývající se například alkoholem a bylo by velmi zavádějící, kdyby se ve skutečnosti zabývala například poskytováním úvěrů.

Zde můžeme uvést usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 4. 2008, sp. zn. 29 Cdo 201/2007, které nám říká že *„Obchodní firma vzbuzuje klamavý dojem, zabývá-li se společností ve skutečnosti jinou činností, než jakou má podle společenské smlouvy zapsanu v obchodním rejstříku. Slovní spojení „finanční úvěrová“ vzbuzuje dojem, že se společnost zabývá poskytováním úvěrů či jiných finančních služeb.*“⁶⁵

9.3 Subjektivní stránka

Vzhledem k tomu, že jako zaměnitelnost, tak klamavost se posuzuje z pohledu průměrného zákazníka, je zřejmé, že jde o vždy o subjektivní hodnocení dané osoby, popř. osob. I z toho důvodu se spousta podnikatelů dostává k soudu, jelikož ze subjektivního pohledu jedné strany je jejich firma nezaměnitelná, popř. neklamavá. Tento názor však pravděpodobně nesdílí strana druhá, která se pravděpodobně cítí poškozená, a tak je na soudu a jeho subjektivním pohledu, aby rozhodl, která ze stran má pravdu.

V průběhu zkoumání klamavosti a zaměnitelnosti obchodní firmy se stále dokola setkáváme s pojmem průměrný zákazník a zároveň se tedy nabízí otázka, kdo je

⁶⁴KOŽIAK, J. Obchodní firma v novém občanském zákoníku. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN 978-80-210-6420-1. s. 87.

⁶⁵Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 4. 2008. sp. zn. 29 Cdo 201/2007.

průměrný zákazník. Průměrný zákazník by tedy měla být osoba, která jinak blíže obchodní firmu nezkoumá, ale zajímá se o ní jen okrajově a zajímá ji pouze, zda je zřejmé, čím se obchodní firma zabývá a jestli si jí nezaměňuje s jinou.

10 OBCHODNÍ FIRMA FYZICKÉ A PRÁVNICKÉ OSOBY

Jak již bylo zmíněno, obchodní firmu může disponovat jak fyzická, tak právnická osoba, ale v českém právním řádu je podmíněna registrací ve veřejném rejstříku, konkrétně v obchodním rejstříku. Fyzická osoba se zapíše do obchodního rejstříku zpravidla pod svým vlastním jménem, přičemž jméno bude úplné, avšak za jméno je považováno pouze to, které je zapsáno na matrice. Pokud tedy podnikateli náleží i další jméno, které se mu dostalo například díky církvi, toto jméno se nezapisuje. Jméno se také ve většině případů zapíše ve formátu jméno a poté příjmení, nikoliv naopak. Není také možné, aby se fyzická osoba zapsala pod zkresleným jménem, příkladem může být třeba Míša David. Taková osobní obchodní firma musí znít Michal David. Kmen obchodní firmy fyzické osoby je tedy zpravidla kmenem osobním.⁶⁶

Obchodní firma fyzické osoby, stejně jako právnické osoby, může obsahovat dodatky. Například dodatky označující činnost podnikatele, tedy dodatek věcný (Stavebniny Klásek), dodatek odlišující místo podnikání (Horejsek Litoměřice) nebo fantazijní dodatek (Kouzelný Mlejnek, přičemž slovo Mlejnek je jméno). Možné jsou také dodatky jako je mladší či starší a akademické tituly. „*Ty musí ovšem odpovídat skutečnosti, a být uváděny přesně.*“⁶⁷

Problém nastává, jestliže se změní jméno podnikatele zapsaného v obchodním rejstříku. Změnou jména se zde rozumí změna zapsaná v matrice. Takový podnikatel smí dle §425, užívat i nadále své dřívější jméno, ale změna včetně nového jména musí být nutně uveřejněna.⁶⁸ Druhou možností zůstává změna obchodní firmy v obchodním rejstříku, kdy zaniká jakákoliv neshoda mezi jménem skutečným a tím, které je používáno jako obchodní firma k podnikatelské činnosti. Většinou však podnikatelé nadále užívají své původní jméno, jelikož taková obchodní firma je již známá a změna by jim byla pravděpodobně na škodu.

⁶⁶KOŽIAK, J. *Obchodní firma v novém občanském zákoníku*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2013. s. 66-67. ISBN 978-80-210-6420-1.

⁶⁷HAJN, P. *Časopis pro právní vědu a praxi*. Brno: Právnická fakulta Masarykovy univerzity v Brně, 1995 r. 3-4. ISSN 1210-9126. s. 20. Dostupné také z: <http://www.law.muni.cz/content/cs/cpvp>.

⁶⁸Zákon č. 89/2012 Sb. ze dne 3. 2. 2012, občanský zákoník (nový občanský zákoník). In: *Sbírka zákonů České republiky*. část 33, § 425. Dostupné z: mver.cz.

Jelikož právnická osoba vzniká zápisem do obchodního rejstříku, její obchodní firmou je název, pod kterým se do obchodního rejstříku zapsala, stejné ustanovení „platí i pro právnické osoby, které se zapisují do obchodního rejstříku na základě zvláštního zákona“⁶⁹

Kmen obchodní firmy právnické osoby může být osobní (př. Horejsek), věcný (př. Koštovna), nebo fantazijní (př. Modrá opice). Možný je i smíšený kmen.

Důležitou odlišností obchodních firem právnických osob je povinnost uvést dodatek, který označuje právní formu (př. s.r.o.), a zákon stanoví, zda je možné, aby označení právní formy mělo samo více forem. Například bude-li znít dodatek spol. s.r.o. nebo pouze s.r.o.⁷⁰

Společnost s ručením omezeným musí mít nutně obchodní firmu od svého vzniku až po zánik, jelikož vznik této společnosti je podmíněn zápisem do obchodního rejstříku pod již zvoleným názvem a tedy bez obchodní firmy nemůže společnost existovat.

Pokud jde o obligatorní dodatek, který nám značí, že jde o společnost s ručením omezeným, může být použito, jak uvádí §132 odst. 2 zákona o obchodních korporacích, celé znění právní formy, tedy „společnost s ručením omezeným“, tak zkratky „spol. s.r.o.“ či pouze samotné „s.r.o.“, přičemž posledně zmiňovaná forma je pravděpodobně tou nejvyužívanější.⁷¹

Změna obchodní firmy společnosti s ručením omezeným je podmíněna změnou společenské smlouvy, jelikož, jak již bylo zmíněno, společenská smlouva nutně musí obsahovat pravdivé znění obchodní firmy společnosti, k níž náleží.

Obchodní firma komanditní společnosti, stejně jako ostatní obchodní společnosti, musí obsahovat dodatek označující právní formu, v tomto případě jde tedy buď o celé její znění „komanditní společnost“ či zkratky „kom. spol.“ a „k. s.“ Toto ustanovení nalezneme v §118 odst. 2. zákona o obchodních korporacích. Společnost si vybere pouze jednu formu tohoto dodatku, ta musí být společností užívána při právním jednání a stejně tak zapsána v obchodním rejstříku.⁷²

⁶⁹HAJN, P. *Časopis pro právní vědu a praxi*. Brno: Právnická fakulta Masarykovy univerzity v Brně, 1995. r. 3-4. ISSN 1210-9126. s. 23. Dostupné také z: <http://www.law.muni.cz/content/cs/cpvp>.

⁷⁰POKORNÁ, J. a kol. *Firemní právo v České republice: vývoj a srovnání s Německem a Slovenskem*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN 978-80-210-6566-6. s. 192-193.

⁷¹Zákon č. 90/2012 Sb. ze dne 25. 1. 2012, o obchodních korporacích (zákon o obchodních korporacích). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 34, § 132. Dostupné z: mvr.cz.

⁷²Tamtéž. § 118.

Obchodní firma se rovněž váže na změnu společenské smlouvy a návrh na změnu obchodní firmy v obchodním rejstříku lze podat až poté, co nabyde platnost změna společenské smlouvy. Není tedy možné, aby byl podán návrh na změnu k rejstříkovému soudu a až poté se začala společnost zajímat o změnu své společenské smlouvy.⁷³

Za důležitou odlišnost evropské společnosti od ostatních společností považují jednotné označení povinného dodatku o právní formě, kterým je označení „SE“, a tento dodatek smí zároveň užívat pouze evropské společnosti. To vše je uvedeno v Nařízení Rady (ES) č. 2157/2001 o statutu evropské společnosti (SE), konkrétně v článku 11.⁷⁴ Evropská společnost musí mít sídlo vždy na území některého ze členských států.⁷⁵

Opět je nedílnou součástí obchodní firmy povinný dodatek označující právní formu, v tomto případě ve formě „družstvo“, který nám uvádí §552 odst. 3. zákon o obchodních korporacích.⁷⁶ Jediným rozdílem od ostatních právních forem (s výjimkou evropské společnosti) lze shledat, že zákon zde nenabízí více forem tohoto označení, jako je tomu například u společnosti s ručením omezeným. „Jestliže družstvo zanikne fúzí nebo rozdělením, přechází obchodní firma na nástupnický subjekt spolu s podnikem, pokud zaniká původní družstvo bez likvidace a právní nástupce firmu převezme.“

Pokud chce některé družstvo změnit svou obchodní firmu, je nutné nejprve změnit stanovy daného družstva. Návrh na změnu obchodní firmy k obchodnímu rejstříku lze tedy podat až na základě rozhodnutí členské schůze.⁷⁷ „Do doby provedení zápisu do obchodního rejstříku musí družstvo stále jednat pod původní firmou.“⁷⁸

Formou povinného dodatku o právní formě jsou zde označení „veřejná obchodní společnost“, „veř. Obch. spol.“ na „v. o. s.“, jak nám uvádí §96 zákona o obchodních korporacích.⁷⁹ Výjimkou je, pokud obchodní firma obsahuje jméno alespoň jednoho

⁷³DVOŘÁK, T. *Komanditní společnost*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2004. ISBN 80-7357-027-0. s. 19-24.

⁷⁴Nařízení rady (ES) č. 2157/2001 ze dne 8. 10. 2001, o statutu evropské společnosti (SE). Dostupné z: www.eur-lex.europa.eu.

⁷⁵ DVOŘÁK, T. *Akciová společnost a Evropská společnost*. 2., aktualiz. vyd. Praha: ASPI, 2009. ISBN 978-80-7357-430-7. s. 730.

⁷⁶ Zákon č. 90/2012 Sb. ze dne 25. 1. 2012, o obchodních korporacích (zákon o obchodních korporacích). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 34, §152. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-90>

⁷⁷ DVOŘÁK, T. *Družstevní právo*. 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2006. xxiv, 390 s. Beckovy příručky pro právní praxi. ISBN 80-7179-551-8. s. 20-25.

⁷⁸ Tamtéž. s. 23.

⁷⁹ Zákon č. 90/2012 Sb. ze dne 25. 1. 2012, o obchodních korporacích (zákon o obchodních korporacích). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 34, § 96. Dostupné z: mvr.cz.

společníka, jelikož zde stačí pouze „a spol.“ Společnost zvolí pouze jednu formu, kterou užívá.

Změna obchodní firmy se provádí, stejně jako například u společnosti s ručením omezeným, na základě změny společenské smlouvy.⁸⁰

Tato problematika je upravena v zákonu o obchodních korporacích, konkrétně v §243 odst. 2,⁸¹ kde je uvedeno, že forma povinného dodatku o právní formě musí být buď „akciová společnost“ nebo zkrácená verze „akc. spol.“ či „a. s.“⁸²

Odštěpný závod disponuje obchodní firmou podle obchodní firmy společnosti, ke kterému náleží, s tím rozdílem, že musí obsahovat dodatek, který nám říká, že jde o odštěpný závod. Vzhledem k tomu, že jde o obligatorní dodatek, je ze zákona, stejně jako dodatek o právní formě, povinný.

Obchodní firmy podnikatelů, kteří přísluší ke stejnému podnikatelskému seskupení, mohou obsahovat shodné prvky, ale pouze za předpokladu, že přiloží dodatek o příslušnosti ke konkrétnímu podnikatelskému seskupení.⁸³

Opět se zde také setkáváme s možností, aby součástí obchodní firmy obchodních společností a družstev, a tedy i např. odštěpného závodu, bylo jméno např. společníka, což, jak vyplývá z §428, je možné, ale zároveň uvádí, že odvolat takový souhlas smí, jak nám tento paragraf uvádí, pouze z vážných důvodů.⁸⁴ Nastává tedy otázka, co lze považovat za vážný důvod, jelikož samotný zákoník uvádí pouze příklady takového jednání, a tedy změnu vlastnické struktury obchodní korporace či změnu převažující povahy podnikání. Taková právní úprava užití osobního jména v obchodní firmě právnické osoby by se tedy mohla zdát neúplná.

Jméno bývá v obchodní firmě v tomto případě uvedeno zejména tehdy, pokud společnost či družstvo mají silné osobní prvky, popř. obsahují jméno někoho, kdo zastává důležitou funkci. Dnes je známo hodně osobních obchodních firem obsahující např. jméno svého zakladatele, příkladem může být Bosch, Bugatti, Opel, Campari,

⁸⁰DVOŘÁK, T. *Veřejná obchodní společnost*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2003. ISBN 80-86395-61-8. s. 23-32.

⁸¹Zákon č. 90/2012 Sb. ze dne 25. 1. 2012, o obchodních korporacích (zákon o obchodních korporacích). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 34, § 243. Dostupné z: mvcr.cz.

⁸²DVOŘÁK, T. *Akciová společnost a Evropská společnost*. 2., aktualiz. vyd. Praha: ASPI, 2009. ISBN 978-80-7357-430-7. s. 13-21.

⁸³KOŽIAK, J. *Obchodní firma v novém občanském zákoníku*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN 978-80-210-6420-1. s. 55-56.

⁸⁴Zákon č. 89/2012 Sb. ze dne 3. 2. 2012, občanský zákoník (nový občanský zákoník). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 33. § 428. Dostupné z: mvcr.cz.

Ballantine, Hugo Boss či Dunloap.⁸⁵Zde ale pravděpodobně nastanou problémy ve chvíli, kdy například společník, jehož jméno je obsažené v obchodní firmě, přestává být společníkem. To by se pravděpodobně dalo také považovat za vážný důvod k tomu, aby svůj souhlas odvolal. Další možností může být, že společník přestal být společníkem z důvodu úmrtí. V tomto případě je nutné, aby s dalším užíváním jeho jména souhlasil právní nástupce. U zakladatelů by se dalo předpokládat, že takový souhlas udělí ještě před svou smrtí, jelikož mají zájem na tom, aby společnost nosila jejich jméno i do budoucna.

Tato problematika také navazuje na změnu obchodní firmy, která může u právnických osob být poměrně častější než u fyzických osob, jelikož může být např. koupena či může uzavřít spojení s jinou společností. U koupě je tedy možné, aby společnost, která koupila jinou firmu, převzala obchodní firmu společnosti, kterou zakoupila, a nadále jí používala, pokud však měla zakoupená společnost jinou právní formu, musí údaj odpovídat skutečnosti a popřípadě tedy změnit obligatorní dodatek o právní formě.

⁸⁵BAUER, Z. a kol. *Jak vytvořit atraktivní obchodní název firmy, služby, produktu, značky: tvorba názvu - obchodního jména krok za krokem*. Vyd. 1. Praha: Zdeněk Bauer, 2014. s. 69. ISBN 978-80-904272-7-3.

11 PRÁVNÍ POVAHA OBCHODNÍ FIRMY

Podle již neplatného obchodního zákoníku se obchodní firma nepovažovala za věc, tudíž ji nelze vlastnit. S příchodem nového občanského zákoníku se tato problematika výrazně mění, a to díky §489, ve kterém nalezneme úpravu slova věc. Tento výklad je mnohem rozsáhlejší, než tomu bylo před novelizací. Dle tohoto paragrafu je tedy obchodní firma považována za věc, jelikož je rozdílná od osoby, a zároveň slouží k potřebě lidí.⁸⁶

Ustanovení §496 nového občanského zákoníku rozděluje věci hmotné a nehmotné, dle tohoto paragrafu je obchodní firma věc nehmotná a zároveň také je považována za věc movitou.⁸⁷

„Obchodní firmu lze v rámci rozlišování věcí dále kategorizovat jako věc nezastupitelnou (nemůže být nahrazena jinou věcí téhož druhu ve smyslu §499 NOZ – znění obchodní firmy je jedinečné, náhradou firmy by došlo k jeho změně) a věcí nezužitelnou (běžné použití nespočívá v jejím spotřebování, zpracování nebo zcizení ve smyslu §500 NOZ).“⁸⁸

⁸⁶Zákon č.89/2012 Sb. ze dne 3. 2. 2012, občanský zákoník (nový občanský zákoník). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 33. §489. Dostupné z: mvcr.cz.

⁸⁷Tamtéž. § 496.

⁸⁸KOŽIAK, J. *Obchodní firma v novém občanském zákoníku*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN 978-80-210-6420-1. s. 13.

12 NAKLÁDÁNÍ S OBCHODNÍ FIRMOU

Obchodní firmu je možné také nabýt, z čehož plyne právo ji používat, dokud k tomu má souhlas předchůdce, popřípadě jeho právního zástupce. Nutné je však, aby byl k obchodní firmě připojen údaj o právním nástupnictví.

Dojít může také k přeměně právnické osoby. V tomto případě přejde obchodní firma na právního zástupce. Problém nastává, jestliže má daná obchodní firma více než jednoho právního zástupce a nebylo určeno, na kterého z nich má obchodní firma přejít. V tomto případě nepřechází na nikoho z nich.⁸⁹

Totéž však již neplatí pro kupní smlouvu, ta tudíž nevyžaduje nutně písemnou formu.⁹⁰

Obchodní firmu lze nabýt přímo nebo od právního předchůdce. Přímým nabytím rozumíme vytvoření obchodní firmy jako nehmotné věci. Tomuto způsobu nabytí se také jinak říká originální. Druhým způsobem, jak lze obchodní firmu nabýt, je tzv. Derivativní způsob, tedy převod. Nový občanský zákoník nám říká, že obchodní firmu lze převést jak spolu se závodem, tak i jako samotnou nehmotnou věc. Takový převod se může uskutečnit například kupní či darovací smlouvou. Zajímavostí je, že dle §2057 musí být v případě darování smlouva písemná, jelikož, jak tento paragraf uvádí, jde o věc zapsanou ve veřejném seznamu a nazývá se firemní sukcese. Ve své podstatě jde o změnu vlastnictví, kdy důvodem může být třeba smrt fyzické osoby a v případě právnické osoby zánik. K přechodu obchodní firmy nedochází v důsledku právního jednání.

Rozsudek Nejvyššího soudu K přechodu obchodní firmy ze dne 22. 9. 2004, sp. zn. 32 Odo 47/2004, nás ale upozorňuje na to, že obchodní firma právnické osoby nemusí vždy nutně přecházet na nástupnickou osobu spolu s podnikem, ale pouze rozhodne-li se obchodní firmu převzít. Jestliže se však nástupnická právnická osoba rozhodně nepřevzít ji, zanikne spolu s právnickou osobou, ke které daná obchodní firma náleží.⁹¹

⁸⁹KOŽIAK, J. *Obchodní firma v novém občanském zákoníku*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN 978-80-210-6420-1. s. 24-26.

⁹⁰Zákon č.89/2012 Sb. ze dne 3. 2. 2012, občanský zákoník (nový občanský zákoník). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 33. §2057. Dostupné z: mver.cz.

⁹¹Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 9. 2004. sp. zn. 32 Odo 47/2004.

Uživací práva k dané obchodní firmě lze převést na jinou osobu. Příkladem jsou licenční smlouvy.

Tuto smlouvu v novém občanském zákoníku upravuje §2358, který nám říká, že „*Licenční smlouvou poskytuje podnikatel nabyvateli oprávnění k výkonu práva duševního vlastnictví (licenci) v ujednaném omezeném nebo neomezeném rozsahu a nabyvatel se zavazuje, není-li ujednáno jinak, poskytnout poskytovateli odměnu*“.⁹²

Tato problematika se však zdá nejasná, jelikož v případě obchodní firmy je v rozporu se zásadou jednotnosti. Tato zásada uvádí, že lze mít v obchodním rejstříku zapsanou pouze jednu obchodní firmu a nový občanský zákoník nám zároveň zakazuje užívání obchodní firmy dvěma (či více) podnikateli najednou. Jaromír Kožiak se ve své publikaci *Obchodní firma v novém občanském zákoníku* domnívá, že v takovém případě je nutné, aby se podnikatel, který chce licencovat, sám vzdal užívání dané obchodní firmy. Problémem ale je, že pokud dojde k výmazu v obchodním rejstříku, spolu s takovým výmazem zaniká i obchodní firma a pokud již neexistuje, nemohu ji ani licencovat.⁹³

Jelikož je dle nového občanského zákoníku obchodní firma považována za věc, je možné, stejně jako jiné věci, ji zničit či opustit. Problém nastává až s obchodním rejstříkem, kde je zničená či opuštěná obchodní firma zapsána. Jestliže podnikatel chce svou obchodní firmu zničit, popř. opustit, musí nejprve vymazat tento název a nahradit ho jinou obchodní firmou nebo nechat vymazat obchodní firmu z obchodního rejstříku spolu se svou osobou. Není tedy možné, aby byla firma zapsána v obchodním rejstříku a zároveň neexistovala.⁹⁴

Zda lze obchodní firmu vydržet, je značně komplikovaná otázka, a to z důvodu nutnosti zápisu v obchodním rejstříku, jelikož nezapsaná obchodní firma není firmou. Obchodní firmu smí užívat pouze její majitel, popř. jeho právní nástupce, zdá se tedy nemožné, aby ji měl v držení někdo další. Jaromír Kožiak se ve své knize *Obchodní firma v novém občanském zákoníku* ale domnívá, že takové jednání by bylo ve výjimečném případě možné, a to například v případě, kdy někdo užívá danou obchodní

⁹²Zákon č.89/2012 Sb. ze dne 3. 2. 2012, občanský zákoník (nový občanský zákoník). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 33. § 2358. Dostupné z: mvr.cz.

⁹³KOŽIAK, J. *Obchodní firma v novém občanském zákoníku*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN 978-80-210-6420-1. s. 26-27.

⁹⁴KOŽIAK, J. *Obchodní firma v novém občanském zákoníku*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN 978-80-210-6420-1. s. 29-30.

firmu na základě neplatné smlouvy o prodeji a věří, že on je jejím právoplatným vlastníkem, ale později někdo kupní smlouvu zpochybní.⁹⁵

Pokud jde o promlčení obchodní firmy, to zde není možné, a to z důvodu vyloučení promlčení vzhledem k tomuto právu. Lze však promlčet práva vůči třetím osobám, a to v délce tří let. Zde můžeme nalézt odlišnost od předchozí právní úpravy, kde byla promlčecí lhůta 4 roky.

Prekluze obchodní firmy se týká těch práv, které zákon konkrétně stanoví a které z toho důvodu prekluzi podléhají. Jelikož však žádná taková práva k obchodní firmě zákon nestanoví, vyplývá z toho, že prekluzi nepodléhají.⁹⁶

⁹⁵ Tamtéž. s. 30.

⁹⁶ Tamtéž. s. 31.

13 OBCHODNÍ FIRMA V DALŠÍCH ZEMÍCH

Zajímavým se jeví, jak se s touto problematikou vypořádali v jiných zemích. Zda je možné se inspirovat v jiném právním řádu, zejména z důvodu, že žádná právní úprava není dokonalá a vždy je možné ji ještě zdokonalit. Například Slovenský právní systém je českému právnímu řádu, ze zjevných důvodů, velmi podobný. Naproti tomu řešení této problematiky ve Francii se zdá velmi odlišné.

13.1 Německo

V německém právu je, obdobně jako v českém, firma jménem, pod kterým podnikatel vykonává svou podnikatelskou činnost a kterým se podepisuje. O tom, zda má podnikatel povinnost zapsat svou obchodní firmu, rozhoduje fakt, jestli jde o tzv. Kannkaufmann nebo o Istkaufmann.

Kannkaufmann představuje osobu, která provozuje živnost, ale ne obchodní. Obchodníkem tedy může být, ale není. Za předpokladu, že se nechá zapsat do obchodního rejstříku, stane se obchodníkem. Nechat zapsat se tedy může, ale není to jeho povinností. Příkladem mohou být např. lesníci.

Istkaufmann naproti tomu představuje osobu provozující obchodní živnost. Zde již vzniká povinnost zápisu do obchodního rejstříku.

Obchodník musí být fyzická nebo právnická osoba a zároveň taková osoba musí být právně způsobilá.

Německý právní systém také odlišuje firmu a obchodní označení. Firma zde označuje podnikatele, na rozdíl od obchodního označení, které označuje pouze podnik či provozovnu. Dalo by se tedy říct, že je součástí obchodní firmy, ke které náleží.

Stejně jako v našem právním systému má i v tom německém firma kmen na dodatky. V jejich případě však jde spíše o teoretické rozdělení, jelikož při vývoji práva se rozdíl mezi kmenem a dodatkem skoro úplně smazal. Povinným dodatkem však je

dodatek o právní formě, čímž se od naší právní úpravy nijak neliší. Podle daného obsahu se poté firma dělí na firmu smíšenou, fantazijní, osobní a věcnou.⁹⁷

13.2 Slovensko

Slovenský právní řád užívá pojmu obchodní jméno a obdobně jde opět o jméno, které podnikatel užívá ke své podnikatelské činnosti. Slovenský zákon č. 513/1991 Sb. obchodní zákoník,⁹⁸ neukládá povinnost zápisu do obchodního zákoníku a naopak udává, že každý podnikatel má své obchodní jméno, to tedy platí zejména pro podnikající fyzické osoby, jelikož zápis do obchodního rejstříku pro právnické osoby předchází stejně jako v České republice jejich vzniku. Každé obchodní jméno má svůj kmen, popřípadě dodatky.

Pro podnikající fyzické osoby je zde povinné osobní obchodní jméno, tedy jméno, které sestává z křestního jména a příjmení podnikající osoby. Podnikatel ovšem může připojit dodatky, které ho budou odlišovat.

Obchodním jménem právnické osoby může být libovolně zvolený název, pod kterým je zapsaná v obchodním rejstříku. Opět je povinnost uvést dodatek označující právní formu.⁹⁹

13.3 Velká Británie

Zde se obchodní jméno, tedy „companyname“, popř. corporatename, zapisuje do rejstříku společností a zákon zde vyžaduje, aby každá společnost měla své jméno čitelně a viditelně vyznačené na každém svém podniku či jiném místě podnikání a v hlavičkách papírů např. smluv, faktur, účtů atd. Obchodní jméno nesmí být zavádějící, urážlivé či

⁹⁷POKORNÁ, J. a kol. *Firemní právo v České republice: vývoj a srovnání s Německem a Slovenskem*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN 978-80-210-6566-6. s. 198-207.

⁹⁸Zákon č. 513/1991 Sb. ze dne 5. 11. 1991, obchodní zákoník. In: Zbierka zákonov Slovenské republiky. Dostupné z: justice.gov.sk.

⁹⁹POKORNÁ, J. a kol. *Firemní právo v České republice: vývoj a srovnání s Německem a Slovenskem*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN 978-80-210-6566-6. s. 161-198.

jinak nelegální.¹⁰⁰ Možné je jednat sice i pod jiným jménem než je jejich obchodní jméno, ale zákon zde vyžaduje, aby takový název obsahoval určité detaily, tedy detaily obchodního jména zapsaného v rejstříku společností. Zajímavostí je, že zákon zakazuje užívání některých slov v obchodním jméně, zejména jde o slova, která by mohla vyvolat u veřejnosti dojem, že daná společnost jakýmkoliv způsobem spolupracuje např. s vládou, což by se dalo považovat za pochopitelné, jelikož takové obchodní jméno by mohlo být klamavé, což je proti zásadě pravdivosti a poctivosti. V případě, že by přece jenom bylo zapsáno do veřejného rejstříku, má sám ministr vnitra pravomoc požadovat změnu. Jako příklad lze uvést slova Ireland, International nebo National. Tuto problematiku český právní řád nijak neřeší, což lze považovat za nesprávné, jelikož právě takové obchodní firmy lze považovat za klamavé či zaměnitelné. Inspirace právním řádem Velké Británie by byla na místě.

Obchodní jméno může být změněno, ale pouze na základě usnesení členů společnosti a dále změnou v rejstříku společností. Nová obchodní firma je účinná až poté, co bude vydáno osvědčení o změně.

Obchodní firma ve Velké Británii je chráněna, pokud je registrována jako ochranná známka.¹⁰¹

13.4 Francie

Ve francouzském právním řádu se setkáme s pojmem „nomcommercial“, což v překladu znamená obchodní jméno. Zajímavostí je, že lze mít několik takových obchodních jmen, jelikož většina právních řádů připouští pouze jednu obchodní firmu, popř. obchodní jméno. Na rozdíl od našeho právního řádu, ve Francii stačí, aby někdo začal dané jméno užívat, a z tohoto jednání již vyplývá, že k němu má právo, a tudíž také povinnost. Jakmile totiž někdo má právo, má rovnou také povinnost. Není zde tedy nutný např. zápis do veřejného rejstříku, jako je tomu u nás. Zdá se ale, že by zde mohl nastat problém ve formě sporu, kdo použil dané obchodní jméno jako první a má

¹⁰⁰ *Companyname*[online]. [cit. 2016-01-15]. Dostupné z: <http://www.bussinesdirectionary.com>.

¹⁰¹ MRÁZEK, J. *Bulletin advokacie: stavovský časopis české advokacie*. Praha: [Ústředí české advokacie], 2001. č. 1-5. ISSN 1210-6348. Dostupné také z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/archiv-cisel>. S. 40-43.

na něj tudíž právo. Z toho by se dalo usuzovat, že český právní řád je v této problematice dokonalejší. Jelikož zmíněný problém, kdo použil konkrétní obchodní firmu jako první, řeší právě zápis do obchodního rejstříku, nevznikají tu jakékoliv dohady.¹⁰²

¹⁰²MRÁZEK, J. *Bulletin advokacie: stavovský časopis české advokacie*. Praha: [Ústředí české advokacie], 2001. č. 1-5. ISSN 1210-6348. Dostupné také z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/archiv-cisel>. s. 36.

14 TVORBA OBCHODNÍ FIRMY

Pokud jsme se rozhodly vytvořit obchodní firmu, mělo by se hledět na to, aby takové jméno co nejlépe vystihovalo charakter podniku či společnosti a zároveň vyznělo jasně a srozumitelně. Obchodní firma je to první, s čím přichází potenciální zákazník do styku, a měla by ho tedy z nějakého důvodu zaujmout. Pokud je správně zvolená, tak může mít i schopnost reprezentační.

Vzhledem k tomu, že podnikající osoba potřebuje zaujmout veřejnost, měla by si také stanovit, kterou z cílových skupin. „*Co je to za lidi? Co mají společného? Kde žijí? Jak přemýšlejí? Co hledají? Jak se rozhodují? Co je ovlivňuje?*“¹⁰³ Na všechny tyto otázky je nutné, aby si osoba vytvářející obchodní firmu odpověděla, jelikož jen tak se může stát silným nástrojem v podnikatelské činnosti.

Zapomenout nelze také na to, že obchodní firma má v první řadě identifikační charakter, tedy musí být odlišitelná od ostatních obchodních firem, tedy že nesmí být zaměnitelná ani klamavá.

„*Co se tvorby obchodní firmy týče, musí mít dvě složky, a to firemní kmen a obligatorní dodatek.*“¹⁰⁴ Fakultativní dodatky samozřejmě obchodní firma obsahovat může, ale jak vyplývá z jejich názvu, tak nejsou povinné.

Zejména před druhou světovou válkou podnikatelé výrazně více volili obchodní firmy osobní, tedy takové, které obsahovali jejich jméno, ale také byly mnohem méně anonymní, což si dnešní podnikatelé moc dobře uvědomují a pravděpodobně také z toho důvodu osobních obchodních firem razantně ubylo. Výhodou takové firmy ale je, že má svou tvář a potenciální zákazník si pod danou firmou představí osobu a osobu si zákazník pravděpodobně oblíbí mnohem jednodušeji než „nějaké slovo“, byť sebevíc sofistikovanější. Zajímavé se jeví i užití křestního jména, např. obchodní řetězec Albert, popřípadě jeho zdrobnělina.

Obchodní firma spolujednatelů by pro změnu mohla obsahovat jména obou majitelů. Nevýhodou může být délka takové obchodní firmy a víc jak dvě jména by ji mohla

¹⁰³BAUER, Z. a kol. *Jak vytvořit atraktivní obchodní název firmy, služby, produktu, značky: tvorba názvu – obchodní jména krok za krokem*. 1. vyd. Praha: Zdeněk Bauer, 2014. ISBN 978-80-904272-7-3. s. 66.

¹⁰⁴DVOŘÁK, T. *Akciová společnost a Evropská společnost*. 2., aktualiz. vyd. Praha: ASPI, 2009. ISBN 978-80-7357-430-7. s. 17.

tvořit příliš dlouhou, a tedy také nevhodnou, zejména k zapamatování potenciálním zákazníkem.

ZÁVĚR

Problematika obchodní firmy tak, jak je obsažena v novém občanském zákoníku, bohužel prozatím nemá příliš zdrojů, a to zejména z důvodu, že je tato právní úprava relativně nová. Čerpala jsem tedy zejména z knižních zdrojů a komparovala s předchozím právní úpravou, zejména tedy s obchodním zákoníkem, který byl nahrazen v této problematice novým občanským zákoníkem. Rozdíl mezi obchodní firmou v již neplatném obchodním zákoníku a v novém občanském zákoníku není až na pár detailů příliš velký, větší rozdíly nastaly při změně úpravy obchodního jména v hospodářském zákoníku a následné transformaci na obchodní firmu v obchodním zákoníku, a to díky tomu, že obchodní jméno bylo významově širším pojmem.

Mým cílem dále bylo zejména vymezit pojem obchodní firma, u kterého při bližším zkoumání nebylo nijak těžké pochopit, co představuje. Tím jsem tedy svou bakalářskou práci zahájila. Případné rozdíly v obchodní firmě fyzické a právnické osoby jsem neshledala příliš rozsáhlé. Naproti tomu studium historie obchodní firmy bylo už méně srozumitelné, a to pravděpodobně z důvodu neustálých změn tohoto pojmu, stejně jako pramenů, v nichž je tato problematika obsažena.

Zajímavým shledávám i vypořádání se s touto problematikou ve Francii či Velké Británii, kdy zejména v právní úpravě Velké Británie, bychom mohli nalézt inspiraci.

Bakalářská práce je zakončena tvorbou obchodní firmy, tak aby sloužila jako propagační prostředek. Zde jsem čerpala zejména z publikace Jak vytvořit atraktivní obchodní název firmy, služby, produktu, značky, která pojednává o tom jak vytvořit konkrétní název.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

DVOŘÁK, T. *Veřejná obchodní společnost*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2003. 323 s. ISBN 80-86395-61-8.

DVOŘÁK, T. *Družstevní právo*. 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2006. xxiv, 390 s. Beckovy příručky pro právní praxi. ISBN 80-7179-551-8.

DVOŘÁK, T. *Akciová společnost a Evropská společnost*. 2., aktualiz. vyd. Praha: ASPI, 2009. 1, 886 s. Právnické osoby. ISBN 978-80-7357-430-7.

ELIÁŠ, K. POKORNÁ, J. a DVOŘÁK, T. *Kurs obchodního práva: obchodní společnosti a družstva*. 6. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. xxxv, 503 s. Právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-048-5.

DVOŘÁK, T. *Komanditní společnost*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2004. xviii, 309 s. Právnické osoby. ISBN 80-7357-027-0.

HAJN, P. *Časopis pro právní vědu a praxi*. Brno: Právnická fakulta Masarykovy univerzity v Brně, 1995. Roč. 3. Č. 1-2. ISSN 1210-9126. Dostupné také z: <http://www.law.muni.cz/content/cs/cpvp>.

TOMSA, M. *Obchodní právo: K obchodnímu jménu a jeho ochraně*, 1995, roč. 4, č. 7-8, s. 14-17. ISSN 1210-8278.

HAJN, P. POKORNÁ, J. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*. Praha: C.H. Beck, 2000. Roč. 8. Č. 1-5. ISSN 1210-6410.

MRÁZEK, J. *Bulletin advokacie: stavovský časopis české advokacie*. Praha: [Ústředí české advokacie], 2000. č. 1-5. ISSN 1210-6348. Dostupné také z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/archiv-cisel>.

BAUER, Z.a kol. *Jak vytvořit atraktivní obchodní název firmy, služby, produktu, značky: tvorba názvu - obchodního jména krok za krokem*. Vyd. 1. V Praze: Zdeněk Bauer, 2014. 340 s. ISBN 978-80-904272-7-3.

ŠTENGLOVÁ, I. *Obchodní rejstřík po novele*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2005. 267 s. Právní rukověť. ISBN 80-7357-115-3.

KOŽIAK, J. *Obchodní firma v novém občanském zákoníku*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2013. 124 s. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně; č. 412 = Acta Universitatis Brunensis Iuridica; no. 412. Řada teoretická. Edice S. ISBN 978-80-210-6420-1.

BEJČEK, J.ed. *Historie obchodněprávních institutů: sborník příspěvků z konference pořádané Katedrou obchodního práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity dne 10.*

června 2009 v Brně. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009. 351 s. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně; sv. 352 = Acta Universitatis Brunensis Iuridica; no. 352. Řada teoretická. ISBN 978-80-210-4960-4.

POKORNÁ, J. a kol. *Firemní právo v České republice: vývoj a srovnání s Německem a Slovenskem*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2013. 330 s. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity; č. 415 = Acta Universitatis Brunensis Iuridica; no. 415. Řada teoretická. Edice S. ISBN 978-80-210-6566-6.

MACEK, J. *Rozhodnutí ve věcech obchodní firmy a nekalé soutěže. II. díl, (2000-2010)*. V Praze: C.H. Beck, 2011. xv, 594 s. Beckova edice judikatura. ISBN 978-80-7400-410-0.

ŠVAMBERG, G. *Právo firemní*. V Praze: Gustav Švamberg, 1917. 130 s.

ŠVARC, Z. a kol. *Základy obchodního práva po rekodifikaci soukromého práva*. 4., upr. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. 510 s. Vysokoškolské učebnice. ISBN 978-80-7380-504-3.

BARTOŠÍKOVÁ, M. *Obchodní firma společnosti v likvidaci. Obchodní právo*. 2003, roč. 12, č. 5. ISSN 1210-8278.

Seznam použitých zahraničních zdrojů

Zákon č. 513/1991 Sb. ze dne 5. 11. 1991, obchodní zákoník. In: Zbierka zákonov Slovenské republiky. Dostupné z: justice.gov.sk.

Seznam použitých zákonů

Zákon o obchodních korporacích: komentář. Vyd. 1. Praha: WoltersKluwer, 2014. 2 sv. Komentáře WoltersKluwer. Kodex. Rekodifikace. ISBN 978-80-7478-537-5.

Občanský zákoník: komentář. Vyd. 1. Praha: WoltersKluwer ČR, 2014. 6 sv. Komentáře WoltersKluwer. Kodex. Rekodifikace. ISBN 978-80-7478-369-2.

Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob: komentář. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2015. xv, 394 s. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-285-4.

Zákon č. 1/1863 Ř. z. ze dne 17. 12. 1862, všeobecný německý zákoník obchodní. částka 1. 1963, čl. 15. In: *Allgemeine Deutsche Handelsgesetzbuch*. Dostupné z: epravo.cz

SVEJKOVSKÝ, J. a kol. *Nový občanský zákoník: srovnání nové a současné úpravy občanského práva*. 1. vyd. [Praha]: C.H. Beck, 2012. xiv, 792 s. ISBN 978-80-7400-423-0.

PELIKÁNOVÁ, I. *Komentář k obchodnímu zákoníku: podle právního stavu k 1. 4. 2003*. 1. část, § 1-55. 3., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2003. 614 s. *Zákony - komentáře*. ISBN 80-7201-420-X.

Seznam použité judikatury:

Nařízení rady (ES) č. 2157/2001 ze dne 8. 10. 2001, o statutu evropské společnosti (SE). Dostupné z: www.eur-lex.europa.eu.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 4. 2008, sp. zn. 29 Cdo 201/2007.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 4. 2002. sp. zn. 3 Cmo 568/2000.

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 24. 6. 1995, sp. zn. 15 Co 318/95.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 9. 2004. sp. zn. 32 Odo 47/2004.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2012. sp. zn. 23 Cdo 3607/2010.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2007. sp. zn. 32 Odo 1125/2006.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 11. 1994. sp.zn. 23 Cmo 813/93.

Rozsudek Vrchního soudu ze dne 22. 4. 2002. sp. zn. 3 Cmo 568/2000.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2004. sp. zn. 32 Odo 840/2004.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2007. sp. zn. 29 Cdo 904/2007.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 2. 12. 2005. sp. zn. 7 Cmo 383/2005.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 4. 2008. sp. zn. 29 Cdo 201/2007.

Seznam použitých internetových zdrojů

Autor neznámí. *Justice - obchodní rejstřík* [online]. © 2014[cit. 2016-01-28]. Dostupné z: www.justice-obchodni-rejstrik.cz.

SEZNAM ZKRATEK

ObchZ - Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

NOZ - Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Eva Klásková

Obor: Právo v podnikání

Forma studia: prezenční studium

Název práce: Obchodní firma v novém občanském zákoníku

Rok: 2016

Počet stran textu bez příloh: 44

Celkový počet stran příloh: 0

Počet titulů českých použitých zdrojů: 18

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 1

Počet použité judikatury: 13

Počet použitých zákonů: 6

Počet internetových zdrojů: 1

Vedoucí práce: JUDr. Ing. Martin Kohout Ph.D.